

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

М. І. БІЛЕЦЬКИЙ, Л. І. КОТИК

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА,
СЕМІНАРСЬКІ, ПРАКТИЧНІ,
САМОСТІЙНІ ТА ТЕСТОВІ
ЗАВДАННЯ**

з курсу “Територіально-виробничі комплекси”
для студентів географічного факультету

Львів
Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка
2009

Рекомендовано до друку
кафедрою економічної
і соціальної географії
Протокол № 8 від 06.04.2009 р.

Уклали: Білецький Мирослав Іванович
Котик Любов Іванівна
Відповідальний за випуск проф. О.І. Шаблій

**Навчальна програма, семінарські, практичні,
самостійні та тестові завдання з курсу
“Територіально-виробничі комплекси”
для студентів географічного факультету**

Підп. до друку 28.04.2009. Формат 60x84/16. Папір друк.
Друк на різогр. Гарнітура Times New Roman. Умовн. друк. арк. 3,9.
Обл.-вид. арк. 4,3. Тираж 100. Зам. 52.
Видавничий центр Львівського національного університету
імені Івана Франка. 79000 Львів, вул. Дорошенка, 41.

ПЕРЕДМОВА

“Територіально-виробничі комплекси” – навчальна дисципліна, яку в Львівському національному університеті імені Івана Франка вивчають студенти географічного факультету другого курсу денної форми навчання та третього курсу заочної форми навчання спеціальності “географія”.

Актуальність вивчення даної дисципліни зумовлена загальними трансформаційними процесами господарського комплексу України та переоцінкою ролі створення й функціонування територіально-виробничих комплексів на фоні новітніх форм геопросторової організації суспільства як то технополіси, технопарки, кластери.

Територіально-виробничі комплекси як одна із теорій економічної географії¹, вивчає економічне (взаємозумовлене) поєднання підприємств, установ, організацій в межах досліджуваної території, що забезпечує певний економічний ефект за рахунок вдалого їх добору згідно з природними та економічними умовами, економіко-географічним розташуванням, кон’юнктурою ринку. З огляду на це навчальний курс “Територіально-виробничі комплекси” займає важливе місце у структурі навчальної програми студентів географічного факультету кваліфікаційного рівня бакалавр.

В навчальній програмі дана дисципліна виступає у ролі репрезентації економічного блоку основних дисциплін суспільної географії². Варто зазначити, що передумовою її вивчення є фундаментальний курс “Основи загальної суспільної географії” (лектор – проф. О. Шаблій), який студенти прослуховують на I курсі. Вивчення блоку основних дисциплін суспільної географії розпочинається з дисципліни “Соціальна географія” (перший семестр, II курс), яка закладає передумови розуміння ролі геопросторової організації соціальної сфери суспільства, як визначальної, базової для дослідження інших сфер. Курс “Територіально-виробничі комплекси” вивчається в другому

¹ Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – С. 334–335.

² Там само. – С. 25–29.

семестрі на II курсі. Разом ці дві дисципліни сумісно з курсами “Географія населення” та “Політична географія” (перший семестр, III курс), завершують вивчення блоку основних дисциплін суспільної географії в навчальному плані бакалавра на географічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка.

Крім того, курс “Територіально-виробничі комплекси” викладається в тісному зв’язку з дисциплінами “Основи землезнавства” та “Соціологія”, які студенти слухають протягом першого року навчання та має тісні міжпредметні зв’язки із “Основами економіки”, “Регіональною соціально-економічною географією світу”, “Світовим господарством” та “Соціально-економічною географією України”. Ці навчальні дисципліни студенти вивчають на старших курсах.

Зміст курсу “Територіально-виробничі комплекси” розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки сучасних фахівців у сфері географії, норм та традицій вищої університетської освіти, профілів спеціальності “географія” та вимог Болонського процесу.

Завдання курсу – сформувані у студентів систему економіко-географічних наукових знань. При вивченні курсу “Територіально-виробничі комплекси” студенти повинні оволодіти поняттєво-термінологічним апаратом економічної географії, знати суть головних принципів, закономірностей і законів цієї науки, головних її наукових положень, сформованих українськими та світовими вченими у сфері економічної географії.

Студенти повинні вміти аналізувати економіко-географічні явища та процеси, давати пояснення особливостей та виявляти фактори їх територіального поширення й геопросторової організації, описувати реально існуючі територіально-виробничі комплекси (району, великого міста, регіону), правильно орієнтуватися в потоці економіко-географічної інформації.

Знання, одержані в процесі вивчення курсу “Територіально-виробничі комплекси”, розширять географічний кругозір студентів, зможуть використовуватися ними при вивченні інших, пов’язаних із економічною географією дисциплін, у науковій роботі та при підготовці курсових, дипломних і магістерських робіт, а також у майбутній професійній діяльності.

**ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ З КУРСУ
„ТЕРИТОРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧІ КОМПЛЕКСИ”,**

Структура курсу		Вид роботи студента, максимальна кількість балів					сума балів за модулями
		конспект лекцій	участь у семінарських заняттях	виконання практичних робіт	виконання тестових завдань	написання творчої роботи	
Модуль 1. Загальна теорія ТВК	Тема 1	1	4				27
	Тема 2	1	4				
	Тема 3	1		4			
	Підсумок модуля				12		
Модуль 2. Структура ТВК	Тема 4	1	4				28
	Тема 5	1		4			
	Тема 6	1		4			
	Підсумок модуля				13		
Модуль 3. Проблеми і перспективи розвитку ТВК	Тема 7	1		4			10
	Тема 8	1	4				
Творчий модуль						5	5
Підсумкове опитування						30	30
Сума балів за видами роботи		8	16	16	25	5	100

ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

Модуль 1. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ТВК

Тема 1. ОСНОВИ НАУКОВО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Поняття “території”, територіальності, геопростору, місця. Типи і підтипи території. Суспільна організація території і територіальна організація суспільства. Позиційні характеристики території. Функції території.

Поняття виробництва, виробничого симплексу, виробничої системи. Елементи виробничого комплексу. Виробничий процес (головні процеси; допоміжні, обслуговувальні). Прості та складні процеси. Стадії процесу виробництва (заготівельна, обробна, складальна). Типи виробничих процесів (одиничний, серійний, масовий).

Поняття системи, комплексу. Суть і головні риси територіально-виробничого комплексоутворення. Поняття терто-ріально-виробничого комплексу (ТВК), територіально-виробничих систем (ТВС). Визначення ТВК різними авторами (С. Іщуком, Н. Колосовським, М. Паламарчуком, С. Писаренко, Ю. Саушкіним, О. Топчієвим, О. Шаблієм та ін.). Н. Колосовський – фундатор вчення про ТВК. ТВК – прогресивна форма територіальної організації виробництва на індустріальній стадії розвитку суспільства. Соціальна орієнтація ТВК. Роль середовища у формуванні ТВК.

Тема 2. ЗАКОНИ, ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПРИНЦИПИ, ЧИННИКИ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ТВК

Поняття закону і закономірності. Головні групи законів. Всезагальні закони – закон циклічності розвитку, закон системності. Генетичні закони і закономірності. Закон поділу праці та територіального поділу праці. Закон інтеграції праці та територіальної інтеграції праці.

Закономірність територіальної спеціалізації регіонів у внутрішньодержавному та спеціалізації країн у міжнародному поділі праці. Закономірність комплексного розвитку держави і регіонів.

Закони структури і відповідності. Функціональні закони.

Фактори розвитку і розміщення, формування і функціонування економічних районів і їх ТВК. Основоположники вчення про фактори Й. Тюнен та А. Вебер. Дві групи класифікації факторів: традиційна і за пріоритетністю значення їхньої дії.

Традиційна класифікація факторів: географічне (природно-, політико-, економіко- і соціально-географічне) положення досліджуваного ТВК.

Регіональні і локальні фактори розвитку і функціонування ТВК: природно-ресурсний потенціал, демографічні фактори, історичні, соціальні, економічні, техніко-економічний потенціал, інфраструктурні фактори, екологічні. Важливість інших факторів: споживчого, людських цінностей, науково-технічного прогресу, часового тощо.

Традиційні і сучасна комбінована (за О. Шаблієм) класифікація природних ресурсів.

Природні передумови (чинники) розвитку і функціонування ТВК. Оцінка природних компонентів: мінерально-сировинних, земельних (грунтових), водних, кліматичних, агрокліматичних, лісових тощо. Покомпонентні та інтегральні відношення ТВК і ПТК. Роль триєдності природних ресурсів у формуванні ТВК.

Антропогенне навантаження (сільськогосподарське, промислове, будівельне, транспортне, містобудівне та рекреаційне) на природне середовище. Зони екологічної кризи, екологічного лиха. ТВК і природокористування.

Поняття природно-ресурсного потенціалу (ПРП) території та його комплексна економіко-географічна оцінка. ТВК і комплексне використання ПРП території. Екологічна ефективність розвитку і функціонування ТВК. Створення екологічної інфраструктури як складового компоненту ТВК.

Запровадження маловідходної і безвідходної технології, ресурсозбереження і т.д.

Соціально-демографічний чинник. Визначальна роль людського чинника в розвитку і функціонуванні економіки країни.

Соціальна орієнтація формування ТВК. Сучасна демографічна ситуація, її основні характеристики (параметри): динаміка чисельності населення, процеси відтворення, статевовікова структура, соціальна, майнова, працевзабезпечення, безробіття, рівень освіти і культури, кваліфікація кадрів і т. ін.

Забезпечення населення матеріально-побутовими, соціально-культурними, соціально-оздоровчими та іншими закладами, установами, підприємствами сфери послуг. Рівень забезпеченості населення послугами та його вплив на продуктивність праці.

Працесурсний потенціал ТВК і підходи до його оцінки. Трудомісткість конкретних виробництв ТВК. Підготовка і перепідготовка кадрів і ТВК.

Соціальний і інтелектуальний потенціал території формування ТВК і раціональне його використання. ТВК і системи розселення, системи поселень і їх функціональні типи. Розвиток ТВК і вирішення соціальних умов життя, соціального захисту населення.

Техніко-економічні фактори і розвиток ТВК. Рівень господарського освоєння і інженерно-технічного оснащення території. Пріоритетні напрямки НТР на сучасному етапі: електронізація (комп'ютери, інтегральні схеми, промислові роботи, мікропроцесори), радіоелектроніка, мобільний зв'язок, комплексна автоматизація, атомна і нетрадиційна електроенергетика, нові технології і матеріали, біотехнологія, інформаційна технологія. Категорія гнучості у розвитку і функціонуванні ТВК. Інноваційні фактори.

Оцінка технічної бази, її масштабів, структури, зношення і відновлюваності. Створення природно-технічних систем. Паливно-, енерго-, сировинно-, матеріало-, наукомісткість виробництва в ТВК. Інвестиційне забезпечення.

Модуль 2. СТРУКТУРА ТВК

Тема 3. КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА ТВК

Поняття “структура ТВК”. Первинні елементи ТВК. Поняття “галузі”. Номенклатура галузей. Галузі в складі ТВК. Галузі КВЕД

у ТВК. Галузевий підхід і компонентно-структурний аналіз ТВК. Функціональна структура галузей в складі комплексів: галузі спеціалізації, допоміжні та обслуговуючі. Динамічна характеристика галузей: нових, лідерних, профілюючих, комплексуючих.

Енерговиробничі цикли (ЕВЦ). Концепція ЕВЦ Н. Колосовського. Техніко-економічні і технологічні основи циклів. ЕВЦ як складна система. Сучасна система циклів (підходи до вивчення циклів вченими: Ю. Саушкіним, А. Хрущовим та ін. Стадії, ланки, блоки і вітки циклів. Просторовий розрив стадій ЕВЦ. Територіальні поєднання ЕВЦ як матеріальна і технічна основа ТВК. Концепція ЕВЦ і ідея ВТЦ.

Система зв'язків ТВК. Внутрішньогалузеві, внутрішньоциклові виробничо-технологічні, міжциклові виробничі зв'язки. Внутрішньорайонні загальноекономічні. Міжрайонні зовнішньо-економічні зв'язки.

Елементарні техніко-економічні і районно-галузеві комплекси: промислові, аграрні, аграрно-промислові, транспортні, сфери послуг. Розвиток промислових комплексів (дослідження М. Шрага).

Міжгалузеві територіальні комплекси (дослідження О. Шаблія). Особливості їх утворення, класифікація і типологія міжгалузевих комплексів на основі міжгалузевих зв'язків.

Комплекси галузей, які виступають ланками у виробничо-технологічному "ланцюгу". Комплекси галузей, що виробляють взаємозамінну продукцію.

Функціональні міжгалузеві комплекси. Проблемні і програмні міжгалузеві комплекси та ін.

Еволюція понять: міжгалузевий територіальний комплекс (МТК), міжгалузевий науково-виробничий комплекс (МНВК), кластер. Кластер – як основна форма організації сучасного виробництва на регіональному рівні. Структура кластера, класифікація видів кластерів. Спільні та відмінні риси понять: МТК, МНВК, кластер.

Тема 4. ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА ТВК

Поняття територіальної (геопросторової) структури. Визначення “територіальної структури” різними авторами. Співвідношення понять: “територіальна структура” і “територіальна організація”. Головні складові територіальної структури: економічні (господарські) вузли, центри, пункти як ядра територіального комплексоформування, а також комунікаційні артерії як лінії зв’язків між ними. Співвідношення ядра і периферії комплексів.

Поняття економічного, промислового, агропромислового, транспортного, індустріально-будівельного, машинобудівного, рекреаційного вузла. Склад і межі економічного вузла. Поєднання підприємств і закладів в економічному вузлі. Класифікація економічних вузлів, центрів, пунктів.

Основні уявлення про поля тяжіння до ядер – вузлів, центрів. Взаємодія ядер і відповідних полів економічного тяжіння.

Типологія територіальної структури економіко-географічних утворень (районів, ТВК) за конфігурацією опорного каркасу: радіально-кільцевий, решітчастий (регулярний), з потужною внутрішньою економічною віссю, приморський, моноцентричний, поліцентричний, басейновий.

Територіально-структурні процеси: диференціювання, нівелювання, концентрування, агломерування, поляризація, вирівнювання.

Показники оцінювання територіальної структури.

Тема 5. СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ І ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК ТВК

Поняття “виробнича спеціалізація ТВК”. Територіальний поділ праці і спеціалізація комплексів. Визначення галузей і міжгалузевих комплексів спеціалізації ТВК. Показники спеціалізації території.

Класифікація ЕВЦ за питомою вагою в структурі ТВК і участю в територіальному поділі праці. Зовнішні економічні зв’язки ТВК та шляхи їх удосконалення.

Суть збалансованого (пропорційного) розвитку ТВК. Шляхи вдосконалення збалансованості підсистем ТВК, його внутрішніх і зовнішніх зв'язків.

Економічна, соціальна і екологічна ефективність спеціалізації і збалансованого розвитку ТВК. Математичне та картографічне моделювання ТВК. Принципова математична та картографічна модель ТВК.

Тема 6. ІНФРАСТРУКТУРНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ТВК

Поняття “інфраструктура”. Роль інфраструктури у формуванні і розвитку ТВК. Класифікація інфраструктур: виробнича, загальна (транспортна, інженерна), соціальна. Виробнича інфраструктура - система матеріально-технічного постачання і збуту, бази, склади, інженерно-виробничі та інші комунікації.

Транспортна інфраструктура. Внутривиробничий та магістральний транспорт. Операції виробничого характеру. Формування виробничо-інфраструктурного забезпечення комплексів. Інфраструктура сфери зв'язку.

Суть маркетингу у підвищенні ефективності розвитку ТВК та його виробничої інфраструктури.

Соціальна інфраструктура. Види соціально-інфраструктурного обслуговування населення. Розвиток соціально-побутового, культурно-освітнього та соціально-оздоровчого комплексів та їх взаємодія з ТВК. Формування територіальних соціально-економічних систем (ТСЕС) і комплексів. Ринкова інфраструктура ТВК. Роль інформаційної складової.

Модуль 3. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТВК

Тема 7. КЛАСИФІКАЦІЯ І ТИПОЛОГІЯ ТВК

Поняття класифікації. Класифікаційні ознаки. Класифікація ТВК за генезою; на основі природних і економічних ресурсів; за положенням; величиною і функціями населених пунктів; за видами

(галузями) економічної діяльності; за виробничою спеціалізацією: металургійні, паливно-енергетичні, машинобудівні, нафтобазо-хімічні, агропромислові, лісопромислові, морегосподарські; за особливостями територіальної структури (моноцентричні, поліцентричні); за стадіями розвитку (історично складені, програмно-цільові і ті, що формуються).

Ієрархія ТВК, ТСЕС (країни, природно-економічної зони, соціально-економічного району, економічного району, низового адміністративного району).

Суть типології. Типологія ТВК (Н. Колосовський та ін.). Типологічні функції енерговиробничих циклів. Типологія ТВК за виробничою спеціалізацією і структурою господарства.

Закономірності розвитку ТВК основних типологічних груп. Типологія локальних ТВК переробної індустрії; гірничо-металургійної; нафтогазохімічної; біопромислової.

Поняття СЕР і СГР (за проф. О. Шаблієм). Визначальні ознаки СГР. Два типи суспільно-географічних районів. Типологічні основи регулювання розвитку ТВК, ТСЕС, СГР. Типологія і моделювання ТВК.

Основні шляхи удосконалення класифікації і типології ТВК.

Тема 8. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ, УПРАВЛІННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ТВК

Суть управління територіальною організацією суспільства.

Поняття менеджменту – управління виробництвом. Складові процеси управління – планування, організація, мотивація, контроль.

Внутрішні протиріччя ТВК – джерела їх розвитку. Головні проблеми розвитку ТВК. Суть районної, вузлової національно-господарської проблеми. Вирішення проблем функціонування ТВК в різних типах країн. Суть регіональної політики. Система проектних робіт з прогнозування перспектив розвитку і розміщення господарства на різних рівнях: макрорівні, локальному (ТВК). Нові форми розвитку ТВК в епоху інформаційного суспільства.

Наукове прогнозування. Довгострокові і середньострокові

плани і прогнози розвитку ТВК і ТСЕС, ТВС. Проблемні питання організації та формування ТВС, економічного та інвестиційного забезпечення їх просторового розвитку.

Комплексні інвестиційні програми розвитку ТВС, методологічні підходи до визначення ефективності їх функціонування, оптимізації, інвестиційного розвитку, моделювання просторового розвитку.

Створення нормативно-правової та методологічної бази механізму управління територіальним розвитком.

Загальнодержавні, галузеві, державні, регіональні програми в Україні. Етапи реалізації цих програм. Роль органів місцевого самоврядування в комплексному соціально-економічному розвитку районів, ТВК.

СЕМІНАРСЬКІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Модуль 1. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ТВК

Семінарське заняття № 1

Тема. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ВЧЕННЯ ПРО ТВК

План

1. Сутність понять: “територія”, “геопростір”, “місце”. Властивості, відношення та функції території.
2. Зміст термінів: “виробництво”, “виробничий процес”. Типи і стадії виробничих процесів.
3. Поняття “система”, “комплекс”: спільні і відмінні риси між ними.
4. Ідея територіальної комплексності в суспільній географії. Передумови виникнення та напрямки розвитку даної ідеї.
5. Історія еволюції вчення про ТВК. Напрацювання Е. Алаєва, В. Захарченко, С. Іщука, Н. Колосовського, М. Паламарчука, С. Писаренко, Ю. Саушкіна, О. Топчієва, А. Хрущова, О. Шаблія, М. Шаригіна.
6. Внесок в розвиток вчення про ТВК українських вчених.

Примітка: Завдання № 6 семінарського заняття студенти виконують в малих групах (5–7 осіб). Для опрацювання кожна група вибирає одну наукову працю з попередньо укладеного списку публікацій українських вчених з проблематики ТВК. При аналізі звернути увагу на: головну ідею праці; актуальність новизни ідеї та спосіб її обґрунтування; напрямки прикладного дослідження реально існуючого ТВК чи аспекти обґрунтування доцільності створення перспективного ТВК; життєвість даної ідеї з позицій ринкової економіки. Результати представити у вигляді короткої презентації тривалістю до 5 хв.

Орієнтовний перелік праць для опрацювання

1. *Жупанський Я.І.* Виробничо-територіальні комплекси та їх картографування. – Львів: Вища шк., 1975. – 146 с.

2. *Захарченко В.І.* Трансформаційні процеси у промислових територіальних системах України. – Вінниця: Гіпаніс, 2004. – 547 с.
3. *Іщук С.І.* Промислові комплекси України. – К., 2003. – 248 с.
4. *Моделирование территориально-производственных комплексов (методология, теория и метод)* / Под ред. А.Т. Ващенко. – Львов: Изд-во Львов. ун-та, 1981. – 136 с.
5. *Паламарчук М.* Виробничо-територіальні комплекси і системи // Основи теорії економічної і соціальної географії / Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / Упоряд. проф. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – С. 905–914.
6. *Садовський В.* Світове господарство / Професор Валентин Садовський / Упоряд. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – С. 62–78.
7. *Смирнов О.* Про систему економіко-географічних понять / Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / Упоряд. проф. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – С. 819–834.
8. *Смирнов О.* Геосистеми і геоструктури / Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / Упоряд. проф. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – С. 834–840.
9. *Тимошенко В.* Характер і завдання економічної географії / Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / Упоряд. проф. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – С. 522–534.
10. *Шаблій О.І.* Межотраслевые территориальные системы. – Львів: “Вища шк.”, 1976. – 200 с.
11. *Шраг М.* Промислові комплекси / Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / Упоряд. проф. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – С. 665–684.

Рекомендована література

1. *Веприк Н.П.* Територіально-виробничі комплекси: Конспект лекцій. Ч. I. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 4–11.
2. *Подвігіна В.І., Гулевич В.О.* Організація виробничого процесу в часі та просторі. Потокове виробництво. Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – С. 7–13.

3. *Топчієв О.Г.* Терміни і поняття в економічній географії. – К., 1982. – 160 с. – С. 120–122.

4. Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / Упоряд. проф. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007.

5. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 444 с. – С. 148–185, 334–338.

6. *Шаблій О.І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 744 с. – С. 102–120.

Запитання для самоконтролю

1. Поняття “територія”: підходи до визначення.
2. Які підтипи територій виділяються в суспільно-географічному типі?
3. Перелічіть та поясніть природні властивості території.
4. Розкрийте сутність суспільних властивостей території.
5. Перелічіть та поясніть геопросторові процеси, які характеризують динаміку внутрішнього розвитку території.
6. Що таке географічний потенціал території?
7. Поясніть сутність соціальних властивостей території.
8. Охарактеризуйте демографічні особливості території.
9. Розкрийте сутність економічних властивостей території.
10. Що таке метричні характеристики території?
11. Які Ви знаєте топографічні характеристики території?
12. Що таке економіко-географічне положення?
13. Які типи економіко-географічного положення Вам відомі?
14. Розкрийте сутність поняття “функції території”.
15. Опишіть соціальні функції території м. Львова.
16. Опишіть економічні функції території м. Львова.
17. Опишіть освітні функції території м. Києва.
18. Які Вам відомі симплексиси в суспільній географії?
19. Що таке суб’єкт господарювання, підприємство, господарство?
20. Розкрийте сутність поняття “виробництво”.
21. Що таке виробничий процес? Перелічіть складові виробничого процесу.
22. Які Вам відомі типи виробництв?
23. Розкрийте сутність ідеї гнучкої територіальної організації

- виробництва запропонованої проф. О. Шаблієм.
24. Що таке комплекс? В якому контексті поняття “комплекс” найчастіше вживається в суспільній географії?
 25. Дайте визначення поняття “система”.
 26. Розкрийте сутність рис системи: цілісності, наявності функцій, конфігурації.
 27. Перелічіть відомі Вам класифікації систем.
 28. Поясніть відмінність/тотожність між поняттями “комплекс” і “система”.
 29. Розкрийте сутність ідеї територіальної комплексності в суспільній географії.
 30. Який внесок в розвиток вчення про територіальні комплекси зробив проф. Н. Колосовський?
 31. Наукові розвідки проф. В. Садовського та ідея територіальної комплексності.
 32. Який внесок в розвиток вчення про територіальні комплекси зробив проф. М. Шраг?
 33. Хто з українських вчених зробив внесок в розвиток теорії територіального комплексування?
 34. Який внесок в розвиток вчення про територіальні комплекси зробив проф. О. Шаблій?
 35. Який американський підприємець вперше використав на практиці ідею ТВК? Розкрийте сутність даного ноу-хау.
 36. Що таке територіально-виробничий комплекс (ТВК)?
 37. Що таке територіально-господарська система (ТГС)?
 38. Яка відмінність між територіально-соціально-економічною системою (ТСЕС) та територіально-господарським комплексом (ТГК)?
 39. Дайте визначення ТВК за О. Топчієвим.
 40. Дайте визначення ТВК за М. Паламарчуком.
 41. Дайте визначення ТВК за Ю. Саушкіним.
 42. Дайте визначення ТВК за Е. Алаєвим.
 43. Дайте визначення ТВК за С. Писаренко.
 44. Дайте визначення ТВК за В. Захарченко.
 45. Сучасні дослідження з проблематики територіальної комплексності: напрацювання Г. Балабанова, В. Захарченка, В. Нагірної, Л. Шевчук.

Семинарське заняття № 2

Тема. ЗАКОНИ І ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТВК

План

1. Поняття закону і закономірності науки. Класифікація законів науки.
2. Генетичні закони і закономірності розвитку ТВК
 - 2.1. Сутність генетичних законів.
 - 2.2. Закон географічного поділу праці.
 - 2.3. Закономірність геопросторової спеціалізації.
 - 2.4. Закон географічного об'єднання (інтеграції) праці
 - 2.5. Закономірність геопросторової комплексності.
3. Закони структури та відповідності
 - 3.1. Сутність законів структури та відповідності.
 - 3.2. Закон кілець Й. Тюнена.
 - 3.3. Закон ґраток В. Кристаллера.
4. Функціональні закони
 - 4.1. Гравітаційні закони.
 - 4.2. Кібернетичні закони.

Рекомендована література

1. *Алаев Е.Б.* Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь. – М.: “Мысль”, 1983.– С. 212–215.
2. *Ищук С.І.* Промислові комплекси України. – К., 2003. – С. 8–25.
3. *Пістун М.Д.* Основи теорії суспільної географії. Навч. посібник. – К.: “Вища школа”, 1996. – 231 с.
4. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії. – Одеса: “Астропринт”, 2001. – С. 431–445.
5. *Шаблій О.І.* Суспільна географія. Теорія, історія, українознавчі студії. – Львів, 2001. – С. 120–148.
6. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів, 2003. – С. 218–246.

Запитання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність типології законів суспільної географії.

2. Що таке закономірність? Яка відмінність між законом і закономірністю?
3. Сутність генетичних законів суспільної географії.
4. Розкрийте зміст закону географічного поділу праці.
5. Що таке закономірність геопросторової спеціалізації?
6. В чому сутність закону географічного об'єднання праці?
7. Сутність закономірності геопросторової комплексності.
8. Які Вам відомі закони геопросторової структури та відповідності?
9. Перелічіть та поясніть види територіального поділу праці виділені Ю. Саушкіним.
10. Розкрийте сутність закону кілець Й. Тюнена.
11. Поясніть зміст закону ґраток В. Кристаллера.

Практична робота № 1

Тема. ЧИННИКИ РОЗМІЩЕННЯ, РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТВК

Завдання

1. Дати письмове визначення понять: “умова”, “чинник”, “фактор”. Описати наукові підходи до їх розуміння.
2. Виконати схеми класифікації факторів розміщення, розвитку і функціонування ТВК та коротко описати принципи здійснення даних класифікацій
 - 2.1. Традиційна класифікація факторів.
 - 2.2. Класифікація факторів за пріоритетністю значення їхньої дії.
 - 2.3. Класифікація факторів за їх впливом на природно-господарські системи (автор – проф. І. Ковальчук).
3. Письмово охарактеризувати чинники розміщення, розвитку і функціонування ТВК
 - 3.1. Географічне положення.
 - 3.2. Природо-ресурсний потенціал.
 - 3.3. Історичний чинник.
 - 3.4. Демографічний фактор та працересурсний потенціал території.
 - 3.5. Соціологічний фактор та чинник соціальної

мобільності суспільства.

- 3.6. Економічний фактор та чинник інвестиційної привабливості території.
- 3.7. Соціальний чинник.
- 3.8. Інфраструктурний фактор. Рівень розвитку ринкової та інформаційної інфраструктури.
- 3.9. Екологічний чинник.

Примітка: При розгляді питання № 3 орієнтуватися на використання Інтернет-ресурсів. На їх основі привести конкретні приклади впливу, а також проаналізувати силу, глибину та тривалість цього впливу на розміщення, розвиток і функціонування ТВК як в світі так і в Україні.

Рекомендована література

1. *Веприк Н.П.* Територіально-виробничі комплекси: Конспект лекцій. Ч. I. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 19–24.
2. *Ицук С.І.* Географія промислових комплексів. – К.: ІСДО, 1993. – С. 18–22.
3. *Ицук С.І.* Промислові комплекси України. – К., 2003. – С. 49–77.
4. *Ицук С.І.* Розміщення продуктивних сил (Теорія, методи, практика). Вид. 5-е, доп. – К.: Європ. ун-т, 2002. – С. 21–35.
5. Розміщення продуктивних сил: Підручник / За ред. В.В. Ковалевського, О.Л. Михайлюк, В.Ф. Семенова. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 1998. – 501 с.
6. *Стадницький Ю.І., Комарницький І.М.* Розміщення підприємств: Навч. посібник. – Львів: Вид-во “Апріорі”. 2007. – 184 с.
7. *Шевчук Л.Т.* Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – С. 11–18.

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення понять: “умова”, “фактор”, “чинник”.
2. В чому полягає сутність традиційної класифікації факторів?
3. В чому полягає сутність класифікації факторів за пріоритетністю значення?
4. Опишіть роль екологічного фактора у розвитку ТВК.

5. Опишіть роль демографічного фактора у розвитку ТВК.
6. Опишіть роль фактора природно-ресурсного потенціалу у розвитку ТВК.
7. Опишіть роль фактора географічного положення у розвитку ТВК.
8. Опишіть особливості державного регулювання розміщення підприємств на території України.
9. Опишіть інвестиційну привабливість території м. Львова.
10. Розкрийте роль демографічного фактора в розвитку та функціонуванні ТВК м. Львова.
11. Розкрийте роль природно-ресурсного чинника у функціонуванні ТВК м. Червонограда.
12. Розкрийте роль природно-ресурсного чинника у формуванні рекреаційного комплексу п-ва Крим.

Модуль 2. СТРУКТУРА ТВК

Семінарське заняття № 3

Тема. ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ ТВК

План

1. Сутність поняття “структура”. Види структур ТВК.
2. Система зв'язків територіальних комплексів.
 - 2.1. Формальні зв'язки.
 - 2.2. Змістовні зв'язки.
3. Значення та місце ТВК в системі суспільно-географічних просторових зв'язків.
4. Моделювання системи зв'язків ТВК локального рівня.

Примітка: Завдання № 4 студенти виконують в малих групах (5–7 осіб). Кожній з груп пропонується визначити та проаналізувати систему зв'язків, яка сформована в реально існуючому ТВК локального рівня. При моделюванні звернути увагу на: компоненти між якими виникають зв'язки; причини виникнення зв'язків; типи і види зв'язків, що притаманні досліджуваному ТВК. Запропонувати варіанти оптимізації системи

зв'язків досліджуваного ТВК. Результати представити у вигляді наочної схеми та усної презентації (до 5 хв.)

Рекомендована література

1. *Ищук С.І.* Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Навч. посібник. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. – С. 110–114.

2. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – С. 431–436.

3. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – С. 335–339.

Запитання для самоконтролю

1. В розрізі яких наукових теорій реалізується в географії ідея комплексності?
2. Назвіть відомі Вам формальні зв'язки, що існують в територіальних комплексах.
3. Наведіть приклади прямих і зворотних формальних зв'язків, які виникають в ТВК.
4. За яких умов між компонентами ТВК утворюються вертикальні і горизонтальні зв'язки?
5. Яка відмінність між безпосередніми та опосередкованими зв'язками, що виникають в середині ТВК?
6. Що Вам відомо про змістовні зв'язки між компонентами ТВК? На які групи їх можна розбити?
7. Яка відмінність між структурними та функціональними зв'язками, що виникають в ТВК?
8. Опишіть сутність функціональних зв'язків між компонентами ТВК.
9. Які зв'язки виникають між виробництвом та природним довкіллям в територіально-господарських системах?
10. Опишіть в чому сутність зв'язків між суспільством та виробництвом в територіальних соціально-економічних системах.
11. Поясніть технологічні зв'язки, які виникають між компонентами ТВК.

12. Розкрийте сутність соціально-екологічних зв'язків в ТВК.
13. Змодельуйте усталені типи зв'язків ТВК Львівської області.
14. Змодельуйте споживчі типи зв'язків ТВК м. Львова.
15. Оптимізуйте зв'язки притаманні ТВК м. Моршина.

Практична робота № 2

Тема. КОМПОНЕНТНА ТА ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА ТВК. ПРОБЛЕМИ ІНФРАСТРУКТУРИ ТВК УКРАЇНИ

Завдання

1. Дати письмове визначення понять: “галузь”, “міжгалузевий комплекс”, “цикл”, “енерговиробничий цикл”. Розкрити наукові підходи до їх розуміння.
2. Описати типи міжгалузевих територіальних комплексів за проф. О. Шаблієм. Зазначити відношення і зв'язки на підставі яких вони утворюються.
3. Виконати схему “Структура народного господарства за міжгалузевими комплексами” (автор – Е. Горбунов). Здійснити її критичний аналіз на предмет: об'єктивності висвітлення сучасної структури господарства держави; формування нових міжгалузевих територіальних комплексів та можливого їх розташування на даній схемі¹.
4. Проаналізувати сутність концепції ЕВЦ та внесок в її розвиток Н. Колосовського, Ю. Саушкіна, М. Шаригіна, О. Шаблія. Виконати схему “Лісоенерговиробничий цикл” (автор – проф. О. Шаблій) та описати типи зв'язків, які виникають між виробництвами циклу.
5. Розкрити сутність концепції функціонально-компонентної структури ТВК. Звернути увагу на динамічний підхід до її дослідження.
6. Проаналізувати підхід ієрархії розташування до дослідження функціонально-компонентної структури ТВК. Дати визначення

¹ Наприклад, на даний момент на території України йде формування інформаційно-інноваційно міжгалузевого комплексу.

понять “інфраструктура” та “ультраструктура”. Розробити та виконати схему “Структура інфраструктури ТВК.”

7. Описати проблеми розвитку інфраструктури ТВК. Звернути увагу на розвиток ринкової та соціальної, становлення інформаційної та трансформації інженерної інфраструктур.

Рекомендована література

1. *Ицук С.І.* Промислові комплекси України. – К., 2003. – С. 41–48.
2. *Ицук С.І.* Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Навч. посібник. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. – С. 120–128.
3. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – С. 445–462.
4. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – С. 339–354.

Запитання для самоконтролю

1. Які Вам відомі види компонентної структури територіально-виробничих комплексів?
2. У чому сутність галузевої структури?
3. В чому сутність концепції міжгалузевих територіальних комплексів?
4. Перелічіть та поясніть відомі Вам типи міжгалузевих територіальних комплексів.
5. Хто з українських вчених розробив ідею міжгалузевих територіальних комплексів? В якому році та в якій монографії це було зроблено?
6. Що Вам відомо про виробничо-технологічні цикли?
7. За яких умов формуються функціональні міжгалузеві комплекси?
8. Розкрийте сутність проблемних і програмних міжгалузевих комплексів.
9. Підходи до розуміння поняття “галузь”: в чому полягає їх сутність?
10. За яких умов виникає комбінована класифікація міжгалузевих територіальних комплексів?

11. Поясніть внесок Н. Колосовського в розвиток концепції енерговиробничих циклів.
12. Хто з вчених, крім Н. Колосовського, займався розвитком ідеї енерговиробничих циклів? Охарактеризуйте їх внесок в концепцію.
13. Перелічіть та поясніть структурні елементи енерговиробничого циклу.
14. Що являє собою усічений енерговиробничий цикл?
15. Стадійна структура енерговиробничого циклу: розкрийте зміст поняття.
16. Розкрийте сутність поняття “абстрактний енерговиробничий цикл”.
17. Охарактеризуйте пірометалургічний цикл кольорових металів.
18. Опишіть лісоенерговиробничий цикл. Які типи зв’язків в ньому виникають.
19. Перелічіть та поясніть слабкі місця теорії енерговиробничих циклів.
20. Подібності та відмінності енерговиробничих циклів та міжгалузевих територіальних комплексів.
21. Поясніть сутність функціонально-галузевої структури ТВК за Е. Алаєвим.
22. Які Вам відомі підходи до дослідження функціонально-компонентної структури ТВК?
23. Яка відмінність між головними, допоміжними та обслуговуючими галузями в ТВК?
24. В чому сутність динамічного підходу при висвітленні функціонально-компонентної структури ТВК. Які галузі при цьому виділяються?
25. Яка відмінність між пропульсуючою та профільною галуззю ТВК?
26. Чи тотожні поняття: динамічна та нова галузь ТВК? Яка між ними відмінність?
27. Назвіть динамічні та пропульсуючі галузі ТВК Львівської області. Обґрунтуйте свою точку зору.
28. Дайте визначення поняттю “інфраструктура”.
29. Поясніть відмінність між поняттями “інфраструктура” та “ультраструктура”.
30. Розкрийте сутність структури соціальної інфраструктури

- ТВК. Які галузеві напрямки її формують?
31. Охарактеризуйте соціальну інфраструктуру ТВК м. Львова.

Практична робота № 3

Тема. ТЕРИТОРІАЛЬНА ТА ФУНКЦІОНАЛЬНО- ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА ТВК. ОСОБЛИ- ВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ (УПРАВЛІНСЬКОЇ) СТРУКТУРИ ТВК УКРАЇНИ

Завдання

1. Розкрити сутність територіальної структури (за проф. І. Масргойзом). Звернути увагу на критерії її формування та типи структур, які утворюються.
2. Описати типи елементів (за проф. М. Паламарчуком) поєднання яких формує територіальну структуру. Проаналізувати розроблені класифікації даних елементів: за ступенем складності; за ієрархічною упорядкованістю; за розвиненістю функцій; за інтенсивністю та якісним рівнем зв'язків.
3. Письмово охарактеризувати форми територіальної організації промисловості: промисловий район, промислова агломерація, промисловий вузол, промисловий центр, промисловий пункт.
4. Виконати схему: “Типи територіальних структур за конфігурацією опорного каркасу” (за проф. Г. Лаппо). Описати типи територіальних структур.
5. Схематично зобразити опорний каркас територіальної структури ТВК Львівської області. Визначити: до якого типу територіальної структури за конфігурацією опорного каркасу він відноситься; які точкові та лінійні об'єкти його формують; яка є між ними відмінність за рангом та значимістю.
6. Описати організаційну (управлінську) структуру ТВК. Звернути увагу на головні функції управління.
7. Розробити п'ять пунктів плану розвитку ТВК Львівської області. Обґрунтувати вибір пріоритетів розвитку виходячи з позиції наявних ресурсів, нагальних потреб сьогодення, бажаного кінцевого результату. Заповнити логічну таблицю (табл. 1).

План розвитку ТВК Львівської області

Пункти плану розвитку	Нагальна потреба	Наявний ресурс	Бажаний конкретний результат
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

Рекомендована література

1. *Іщук С.І.* Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Навч. посібник. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. – С. 128–134.

2. *Сонько С.П., Кулішов В.В., Мустафін В.І.* Ринок і регіоналістика: Навч. посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – С. 57–67.

3. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – С. 485–492.

4. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – С. 354–360.

Запитання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст поняття “територіальна структура”.
2. Які типи територіальних структур виділив І. Маєргойз? Коротко охарактеризуйте їх.
3. Територіально-компонентна структура: її елементи, засади утворення та приклади виникнення на території України.
4. В чому сутність інтегрально-просторової структури ТВК?
5. Як класифікуються елементи ТВК за ступенем складності?
6. Як класифікуються елементи ТВК за ієрархічною упорядкованістю?
7. Як класифікуються елементи ТВК за розвитком функцій?
8. Як класифікуються елементи ТВК за інтенсивністю та якісним рівнем зв’язків?
9. Розкрийте сутність функціонально-територіальної структури ТВК.

10. Які Вам відомі типи територіальних структур за конфігурацією опорного каркасу ТВК?
11. Розкрийте зміст територіально-структурних процесів, які мають місце в ТВК.
12. Організаційна структура ТВК.
13. В чому сутність територіального прогнозування?
14. Яка відмінність між плануванням та проектуванням?
15. Опишіть план розвитку ТВК м. Львова.

Модуль 3. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТВК

Практична робота № 4

Тема. ТИПОЛОГІЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ ТВК ТА РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Завдання

1. Дати письмове визначення понять “класифікація”, “типологія”. Зазначити відмінність між даними поняттями.
2. Проаналізувати внесок в теорію класифікації та типології ТВК Н. Колосовського, А. Пробста, Є. Сілаєва, М. Шрага, М. Паламарчука. Виокремити ознаки територіально-виробничого комплексоутворення.
3. Виконати схему класифікації ТВК (автор – проф. С. Ішук). Пояснити, які ознаки закладені в основу даної класифікації.
4. Виконати схему типології промислових комплексів за найважливішими ознаками (автор – проф. С. Ішук). Пояснити на основі яких принципів здійснюється об’єднання промислових підприємств в локальному промисловому комплексі.
5. Дати письмове визначення понять: “районування”, “промисловий район”, “суспільно-географічний район”. Розкрити сутність принципів районування.
6. Виконати картосхему “Суспільно-географічна макрорегіоналізація України” (автор – проф. О. Шаблій). Описати ознаки виділення суспільно-географічних районів, критерії виокремлення суспільно-географічних підрайонів, округів, вузлів, куців.

Рекомендована література

1. *Іщук С.І.* Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Навч. посібник. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. – С. 114–120, 134–145.
2. Соціально-економічна географія України / За ред. О. Шаблія. – Львів: Світ, 2000.
3. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – С. 308–333.

Запитання для самоконтролю

1. Класифікація ТВК.
2. Типологія ТВК.
3. Типологія ТВК за виробничою спеціалізацією.
4. В чому сутність типології ТВК за структурою господарства.
5. Принципи районування.
6. Розкрийте зміст поняття соціально-економічного району.
7. Суспільний географічний район: сутність поняття.
8. Перелічіть критерії визначення суспільно-географічного району.
9. Типи соціально-економічних районів України.
10. Характеристика Західного суспільно-географічного району України.
11. Характеристика Центрального суспільно-географічного району України.
12. Характеристика Північно-Східного суспільно-географічного району України.
13. Характеристика Східного суспільно-географічного району України.
14. Характеристика Центрально-східного суспільно-географічного району України.
15. Основні ознаки Південного суспільно-географічного району України.
16. Яка відмінність між суспільно-географічним районом та підрайоном?
17. Яка відмінність між суспільно-географічним округом, вузлом, кущем?

Семинарське заняття № 4

Тема. СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА ВИНИКНЕННЯ НОВИХ ФОРМ ГЕОПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА

План

1. Зміст поняття “кластер”.
2. Риси спорідненості та відмінності понять “кластер” та “ТВК”.
3. Історія формування кластерів в світі. Досвід створення перших кластерів на території України.
4. Регіональні інноваційні науково-технічні структури: технопарки, технополіси, наукові інкубатори. Їх сутність та можливість створення на території України.
5. Території пріоритетного розвитку. Проблеми їх виокремлення в Україні.
6. Глобалізація та новітні форми об’єднання підприємств: холдинги, асоціації, консорціуми, картелі, трести, концерни, фінансово-промислові групи.
7. Стратегія економічного розвитку України та місце в ній існуючих ТВК і новітніх форм геопросторової організації суспільства.

Рекомендована література

1. *Веприк Н.П.* Територіально-виробничі комплекси: Конспект лекцій. Ч. I. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 28–38.
2. *Стеченко Д.М.* Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 2002. – С. 74–77, 107–123, 161–177.
3. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003

Запитання для самоконтролю

1. Що таке кластер?
2. В межах якого наукового вчення виникла ідея кластерів? Розкрийте його зміст.
3. Яка відмінність між ТВК і кластером?

4. Хто з світових вчених здійснив внесок в розвиток ідеї кластерів?
5. Хто з українських вчених-географів здійснив внесок в розвиток ідеї кластерів?
6. Теоретичні напрацювання розвитку кластерів на території Львівської області.
7. Обґрунтуйте доцільність створення Дрогобицько-Бориславського кластеру.
8. Обґрунтуйте доцільність створення Львівського кластеру.
9. Технополіси як інноваційні форми регіонального розвитку.
10. Технопарки як інноваційні форми регіонального розвитку.
11. Фінансово-промислові групи як нова форма об'єднання підприємств.
12. Території пріоритетного розвитку.
13. Ринкова інфраструктура та функціонування ТВК.
14. Холдинги як новітня форма об'єднання підприємств.
15. Асоціації як новітня форма об'єднання підприємств.
16. Консорціуми як новітня форма об'єднання підприємств.
17. Трести як новітня форма об'єднання підприємств.
18. Пріоритетні завдання стратегії економічного розвитку України.
19. Роль ТВК в стратегії розвитку України.
20. Стратегія розвитку Львівської області до 2025 р.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Методичні вказівки

Результати самостійної роботи (яка становить четвертий, творчий модуль) над темами, які не охоплені (або охоплені частково) лекціями та семінарськими заняттями, оформляють у вигляді рефератів. У рефератах, що готується за результатами опрацювання навчальних підручників та посібників, наукових статей, власними науковими дослідженнями варто навести науково обґрунтоване власне та інших авторів бачення й розуміння порушеної проблеми.

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ТВОРЧОЇ РОБОТИ № 1 НА ТЕМУ:

“Визначення поняття/процесу, що розглядається при вивченні ТВК”

1. Розкриття змісту досліджуваного поняття/процесу *до 5 ст.*
2. Наведення прикладів використання/розвитку досліджуваних понять/процесів в контексті вчення про ТВК з детальним аналізом одного із них *до 6 ст.*
3. Література (використання мінімум сім(!) джерел літератури).

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ (творча робота № 1)

1. Агломерування: переваги і недоліки.
2. Аграрно-територіальний комплекс.
3. Агробізнес.
4. Агропромислова зона.
5. Агропромислова інтеграція.
6. Агропромисловий ареальний комплекс.
7. Агропромисловий комплекс.
8. Агропромисловий приміський комплекс.
9. Агропромисловий район.
10. Агропромисловий регіональний комплекс.
11. Агропромисловий спеціалізований комплекс.
12. Агропромисловий цикл.
13. Агропромислові територіальні системи.
14. Агротуризм.
15. Адміністративний район.
16. Адміністративно-територіальний устрій.
17. Азово-Чорноморський рекреаційний регіон.
18. Банки: їх роль у функціонуванні ТВК.
19. Біржі: їх роль у функціонуванні ТВК.
20. Буряко-цукровий агропромисловий комплекс.
21. Виробнича інфраструктура.
22. Водоохоронний комплекс.
23. Волокнопереробний агропромисловий комплекс.
24. Вчення про виробничо-територіальні комплекси.
25. Галузева структура господарства.
26. Галузевий економічний район.
27. Галузевий комплекс.
28. Галузевий територіально-виробничий комплекс.
29. Галузі промисловості.
30. Галузі сільського господарства.
31. Генеральна схема використання земельних ресурсів.
32. Генеральна схема протиерозійних заходів.
33. Генеральна схема розселення на території.
34. Генеральний план населеного пункту.

35. Географічне положення.
36. Географічне середовище.
37. Географія інноваційної діяльності.
38. Географія інфраструктури.
39. Географія промисловості.
40. Географія сільського господарства.
41. Географія сфери послуг.
42. Географія торгівлі.
43. Географія транспорту.
44. Географія трудових ресурсів.
45. Географія.
46. Геологістика.
47. Геомаркетинг.
48. Геоменеджмент.
49. Господарство.
50. Депресивні території.
51. Деструкція.
52. Девелопери.
53. Дотаційні галузі і території.
54. Економіко-географічна характеристика.
55. Економіко-географічне положення.
56. Економічна географія.
57. Економічне районування.
58. Економічний район.
59. Економічно-активне населення.
60. Електронні банки в системі Internet.
61. Енергетична програма.
62. Енерговиробничий комплекс.
63. Ефіроолійний комплекс.
64. Занепадаючі галузі.
65. Зелений туризм.
66. Зернопромисловий комплекс.
67. Інвестиційний комплекс.
68. Інноваційний комплекс.
69. Інтегральний економічний район.
70. Інтенсивність природокористування.
71. Інформаційне виробництво.
72. Інфраструктура.

73. Історико-географічні зрізи.
74. Історична географія.
75. Карпатський рекреаційний район.
76. Карти територіально-виробничих комплексів.
77. Картоплеагропромисловий комплекс.
78. Кластери.
79. Комплекс конструкційних матеріалів.
80. Комплекс по виробництву товарів народного споживання і обслуговування населення
81. Комплекс сфери обслуговування.
82. Комплексна оцінка території.
83. Комплексне використання водних ресурсів.
84. Комплексне освоєння мінеральних ресурсів.
85. Комплексний соціально-економічний розвиток території.
86. Конкуренція і кон'юнктура.
87. Концентрація: переваги і недоліки.
88. Кооперування: сильні і слабкі сторони.
89. Лісогосподарський комплекс.
90. Лісопромисловий комплекс.
91. Логістичні центри.
92. М'ясопромисловий комплекс.
93. Маркетингові соціологічні дослідження.
94. Машинобудівний комплекс.
95. Меліоративно-територіальний комплекс.
96. Мережевий маркетинг.
97. Мережеві системи.
98. Металургійний комплекс.
99. Міжгалузевий комплекс.
100. Міжнародний поділ праці.
101. Міжнародні корпорації.
102. Міжрайонне кооперування.
103. Міжрайонні економічні зв'язки.
104. Міста – обласні центри.
105. Міста із спеціальним статусом.
106. Міста районного підпорядкування.
107. Міста-мільйонери.
108. Містобудівна освоєність території.
109. Містобудівний комплекс.

110. Містобудування.
111. Містообслуговуючі галузі.
112. Міське господарство.
113. Міське поселення.
114. Міське середовище.
115. Міський транспорт.
116. Молочнопромисловий комплекс.
117. Народногосподарський комплекс України.
118. Паливно-енергетичний комплекс.
119. Перепрофілізація промисловості.
120. Периферійні території.
121. Південний економічний район.
122. Підприємництво.
123. Плодоовочепромисловий комплекс.
124. Портово-промисловий комплекс.
125. Потенціал території.
126. Працересурсний потенціал.
127. Приазовський рекреаційний район.
128. Приватизація.
129. Придніпровський рекреаційний район.
130. Придністровський рекреаційний район.
131. Приміська зона.
132. Природно-господарське районування.
133. Програмне забезпечення та бази даних функціонування ТВК.
134. Проблеми удосконалення територіально-адміністративного устрою України.
135. Продовольчий комплекс.
136. Промислова агломерація.
137. Промисловий вузол.
138. Промисловий пункт.
139. Промисловий район.
140. Промисловий центр.
141. Промислово-територіальні комплекси.
142. Пропульсуючі галузі.
143. Птахопромисловий комплекс.
144. Районний господарський комплекс.
145. Регіональний господарський комплекс.
146. Регіональні національні корпорації.

147. Регіональна соціально-економічна політика.
148. Регіональні соціально-економічні програми.
149. Реіндустріалізація.
150. Рейдерство.
151. Реструктуризація.
152. Рибопереробний комплекс.
153. Ринкова інфраструктура.
154. Селище міського типу.
155. Система розселення.
156. Системи якості та стандартизації управління в ТВК.
157. Сільське поселення.
158. Сільськогосподарська зона.
159. Сільськогосподарський район.
160. Соціальна географія.
161. Соціальна екологія.
162. Соціальна інфраструктура.
163. Соціально-економічний район.
164. Спеціалізація: сильні і слабкі сторони.
165. Спеціалізований галузевий район.
166. Спільні підприємства.
167. Столиця – м. Київ.
168. Стратегія економічного розвитку: географічна складова.
169. Територіальні громади.
170. Території пріоритетного розвитку.
171. Територія, місце, геомісце.
172. Технополіси.
173. Транснаціональні корпорації.
174. Транспортна інфраструктура.
175. Трансформація господарського комплексу.
176. Функції території.
177. Internet-провайдери.
178. Internet-торгівля.
179. IT-технології.
180. On-line послуги.

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ТВОРЧОЇ РОБОТИ № 2 НА ТЕМУ:

“ТВК місця проживання”

1. Обґрунтування території дослідження як локального ТВК (окреслення меж території дослідження, зазначення її властивостей та функцій, а також перелік критеріїв, які дають підстави розглядати територію дослідження у ролі локального ТВК) *до 3 ст.*
2. Чинники формування досліджуваного ТВК (звернути увагу на: економіко-географічне положення, населення, соціально-економічні та природні передумови, наявність зовнішніх ядер економічного впливу, а також внутрішніх джерел розвитку) *до 5 ст.*
3. Компонентна структура досліджуваного ТВК (перелік об'єктів, що формують досліджуваний ТВК, їх коротка характеристика, а також аналіз взаємодії між досліджуваними об'єктами) *до 7 ст.*
4. Територіальна структура досліджуваного ТВК (її конфігурація, причини формування такої структури, наявність ядер тяжіння/відштовхування на досліджуваній території, особливості перебігу територіально-структурних процесів на мікрорівні дослідження) *до 5 ст.*
5. Проблеми й перспективи подальшого розвитку досліджуваного ТВК (виконання SWOT-аналізу досліджуваної території з акцентування увагу на сильні й слабкі сторони подальшого розвитку сформованого ТВК, а також загрози, які випливають з слабких сторін та перспективи, що вимальовуються з сторін сильних) *до 5 ст.*
6. Література (використання мінімум 7 джерел літератури).

ЗРАЗКИ ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ (творча робота № 2)

1. ТВК м. Дрогобича.
2. ТВК смт. Красне Буського району Львівської області.
3. ТВК м. Пустомити.
4. ТВК Сихівського адміністративного району м. Львова.
5. ТВК с. Плав'є Сколівського району Львівської області.
6. ТВК м. Червоноград.
7. ТВК м. Сокаль.
8. ТВК с. Великі Глібовичі Перемишлянського району Львівської області.
9. ТВК м. Моршин.
10. ТВК Франківського адміністративного району м. Львова.
11. ТВК м. Трускавець.
12. ТВК м. Перемишляни.
13. ТВК Турківського району Львівської області.
14. ТВК м. Калуша.
15. ТВК Личаківського адміністративного району м. Львова.
16. ТВК смт. Великі Мости.
17. ТВК с. Розгірче Стрийського району Львівської області.
18. ТВК м. Дубляни.
19. ТВК смт. Оброшино.
20. ТВК м. Пустомити.
21. ТВК Жовківського району.
22. ТВК м. Миколаїв.
23. ТВК с. Довге Стрийського району Львівської області.
24. ТВК м. Ходорів.
25. ТВК м. Жидачів.
26. ТВК Яворівського району.
27. ТВК смт. Янів.
28. ТВК Залізничного адміністративного району м. Львова.
29. ТВК м. Радехів.
30. ТВК м. Жовква.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Агробізнес в овочепродуктовому підкомплексі України / П.М. Макаренко та ін. – К.: Нива, 1997. – 138 с.
2. *Алаев Е.Б.* Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь. – М.: “Мысль”, 1983. – 350 с.
3. *Барнз В., Ледебург Л.* Нові регіональні економіки / Пер. з англ. А. Пехник. – Львів: Літопис, 2003. – 196 с.
4. *Бурка Й.А.* Географія будівельної індустрії України: Навч. посібник. – Чернівці: Рута, 2000. – 100 с.
5. *Бурка Й.А.* Основи географії будівельної індустрії України. – Чернівці: Рута, 2001. – 175 с.
6. *Бутирська І.В.* Інфраструктурне забезпечення регіонального розвитку: проблеми та шляхи їх вирішення: Монографія. – Чернівці: Книги–ХХІ, 2006. – 238 с.
7. Великий тлумачний словник української мови. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с.
8. *Величко В.І.* Географічні умови розвитку міст на Україні // Записки укр. наук.-дослідного ін-ту географії та картографії. – Вип. 2. – Харків: ДВУ, 1930. – С. 139–188.
9. *Веприк Н.П.* Територіально-виробничі комплекси: Конспект лекцій. Ч. I. – Чернівці: Рута, 2005. – 40 с.
10. *Веприк Н.П.* Територіально-виробничі комплекси: методичні вказівки до практичних робіт. – Чернівці: Рута, 2005. – 40 с.
11. *Возняк Т.* Львів. Sine qua non – “без чого немає”: Філософія міста / <http://www.ji.lviv.ua/n29texts/voznyak.htm>
12. Географічна енциклопедія України. В 3-х т. – К., 1994.
13. *Гладич Б.Б.* Аграрний ринок: Підручник. – Тернопіль: Терноп. акад. нар. госп., 2002. – 254 с.
14. *Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник. – К.: Либідь, 1996.
15. *Голиков Н.Ф.* География инфраструктуры. – К.: “Вища школа”, 1984.

16. Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фащевська М.І. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика / За ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – Черкаси: ЧДТУ, 2006. – 315 с.
17. Де Блій Г., Муллер П., Шаблій О. Географія. Світи. Регіони. Концепти. – К.: Либідь, 2004.
18. Долишний М.И., Ткаченко К.К., Литвинович Р.М. и др. Производственно-территориальные комплексные формирования. – К.: Наукова думка, 1982. – 206 с.
19. Дослідження в Україні проблем економіки праці, демографії, соціальної економіки і політики / Уклад. С.І. Бондур. – К., 2000. – 70 с.
20. Доценко А.І. Адміністративно-територіальний устрій і розселення в Україні / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. – К., 2003. – 76 с.
21. Жупанський Я.І. Виробничо-територіальні комплекси та їх картографування. – Львів: Вища шк., 1975. – 146 с.
22. Заставецька О.В. Комплексний економічний і соціальний розвиток території: теоретичні і методичні основи дослідження. – Тернопіль, 1997. – 233 с.
23. Заставний Ф.Д. Географія України: У 2 кн.: Навч. посібник. – Львів: Світ, 1994. – 472 с.
24. Захарченко В.І. Трансформаційні процеси у промислових територіальних системах України. – Вінниця: Гіпаніс, 2004. – 547 с.
25. Іщук С.І. Географія промислових комплексів. – К.: ІСДО, 1993. – 136 с.
26. Іщук С.І. Промислові комплекси України. – К., 2003. – 248 с.
27. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (Теорія, методи, практика). Вид. 5-е, доп. – К.: Європ. ун-т, 2002. – 216 с.
28. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Навч. посібник. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2006. – 284 с.
29. Київ як екологічна система: природа–людина–виробництво–екологія / Наук. ред. П. Шищенко, Я. Олійник, В. Стецюк. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2001. – 316 с.

30. Коваль Я.В., Антоненко І.Я. Регіональна економіка. Навч. посібник. – К.: ВД “Професіонал”, 2005. – 272 с.
31. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Розміщення продуктивних сил України. Навч. посібник. – Рівне: УДАВГ, 1997.
32. Кубійович В., Кульчицький М. Господарські типи міст / Енциклопедія Українознавства. Загальна частина. – К., 1994. – С. 181–183.
33. Луцишин П.В., Клімонт Д., Луцишин Н.П. Територіальна організація суспільства (основи теорії): Навч. посібн. – Луцьк: “Вежа”, 2001.
34. Мальський М.З. Територіальні господарські системи: Еколого-економічні особливості розвитку. – Львів: Світ, 1994. – 222 с.
35. Маринова Т.Л., Добровольська О.П., Процай А.Ф., Колодій С.Ю. Управління розвитком регіону: Навч. посібник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006. – 328 с.
36. Методи і моделі просторового розвитку територіально-виробничих систем / Ред. – д.е.н. проф. Бойко Є.І. – Львів: Ін-тут рег. досл. НАН України, 2007. – 212 с.
37. Моделирование территориально-производственных комплексов (методология, теория и метод) / Под ред. А.Т. Ващенко. – Львов: Изд-во Львов. ун-та, 1981. – 136 с.
38. Назарук М.М. Львів у ХХ столітті: соціально-екологічний аналіз: моногр. – Львів: Укр. акад. друкарства, Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 348 с.
39. Національний атлас України. – К.: ДНВП “Картографія”, 2007. – 440 с.
40. Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / Упор. та автор бібліограф. статей проф. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 1008 с.
41. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до соціальної географії: Навч. посібник. – Київ: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 204 с.
42. Павліха Н.В. Управління сталим розвитком просторових систем: теорія, методологія, досвід: моногр. – Луцьк: Волин. обл. друкарня, 2006. – 380 с.

43. *Панн В.В.* Структурування економіки в регіональних суспільних системах: теорія, методологія, практика. – Львів: Ін-т рег. досл. НАН України, 2007. – 71 с.
44. *Пацук О.В.* Маркетинг послуг: Стратегічний підхід. – Навч. посібник. – К.: ВД “Професіонал”, 2005. – 560 с.
45. *Пістун М.Д.* Основи теорії суспільної географії. Навч. посібник. – К.: “Вища школа”, 1996. – 231 с.
46. *Плоткін Л.Д., Пащенко І.Н.* Виробничий менеджмент: Навч. посібник. – Львів: Держ. ун-тет “Львівська політехніка”, 1999. – 268 с.
47. *Подвігіна В.І., Гулевич В.О.* Організація виробничого процесу в часі та просторі. Потоків виробництво. Навч. посібн. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 136 с.
48. *Посацький Б.С.* Простір міста і міська культура (на зламі ХХ–ХХІ ст). – Львів: Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2007 – 208 с.
49. Професор Опанас (Афанасій) Ващенко / Упоряд. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 233 с.
50. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: Монографія / За ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2005. – 498 с.
51. *Родоман Б.Б.* Введение в социальную географию. Курс лекций. – М.: Изд. Российского открытого ун-та, 1993. – 80 с.
52. Розміщення продуктивних сил України: Підручник / За ред. проф. Є.П. Качана. – К.: ВД “Юридична книга”, 2004. – 547 с.
53. Розміщення продуктивних сил: Підручник / За ред. В.В. Ковалевського, О.Л. Михайлюк, В.Ф. Семенова. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 1998. – 501 с.
54. *Руденко В.П.* Географія природно-ресурсного потенціалу України: Підручник. – К.: ВДК. – М.: Академія; Чернівці: Зелена Буковина, 1999. – 568 с.
55. *Руденко В.П., Швиденко А.Й., Гищук Р.М.* Лісокористування в Україні: Навч. посібник. – Чернівці: Рута, 2002. – 48 с.

56. Рум'янцев А.П., Коваленко Ю.О. Світовий ринок послуг: Навч. посібник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006. – 456 с.
57. Садовський В. Світове господарство / Професор Валентин Садовський / Упоряд. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – С. 62–78.
58. Салій І.М. Українські міста: питання власності і муніципального управління. – К.: ДП “Експрес-Поліграф”, 2001. – 416 с.
59. Сонько С.П., Кулішов В.В., Мустафін В.І. Ринок і регіоналістика: Навч. посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 380 с.
60. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи / За заг. ред. Б.М. Данилишина. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 760 с.
61. Соціально-економічна географія світу / За ред. С. Кузика. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1998. – 256 с.
62. Соціально-економічна географія України / За ред. О. Шаблія. – Львів: Світ, 2000.
63. Соціально-економічні дослідження в перехідний період Регіональні суспільні системи (Зб. наук. праць). – Вип. 3 (XLVII) / НАН України. Ун-тут рег. досл. Ч. 1. – Львів, 2004. – 446 с.
64. Соціально-економічні дослідження в перехідний період Розвиток територіальних виробничих систем (Зб. наук. праць). – Вип. 6 (68) / НАН України. Ун-тут рег. досл. – Львів, 2007. – 324 с.
65. Стадницький Ю.І., Комарницький І.М. Розміщення підприємств: Навч. посібник. – Львів: Вид-во “Апріорі”. 2007. – 184 с.
66. Статистичний щорічник України за 2006 рік. – Київ: Вид-во “Консультант”, 2007.
67. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 2002. – 254 с.
68. Топчиев А.Г. Пространственная организация географических комплексов и систем. – Киев-Одесса: Высшая шк., 1988.

69. *Топчиев А.Г., Полоса А.И., Молодецкий А.Э. и др.* Одесса: город – агломерация – портово-промышленный комплекс. – Одесса, 1994. – 360 с.
70. *Топчиев О.Г., Безверхнюк Т.М., Тітенко З.В.* Регіональний розвиток України і становлення державної регіональної політики. – Одеса: Вид-во ОРІДУ, 2005.
71. *Топчиев О.Г.* Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.
72. *Топчиев О.Г.* Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика: Навч. посібник. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
73. *Топчиев О.Г.* Терміни і поняття в економічній географії. – К.: “Рад. школа”, 1982. – 160 с.
74. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект / За ред. Г.В. Балабанова, В.П. Нагірної, О.М. Нижника. – К.: Міленіум, 2003. – 404 с.
75. Україна. Промисловість та інвестиційна діяльність: Атлас. – К.: ДНВП “Картографія”, 2003. – 80 с.
76. *Хвесик М.А., Горбач Л.М., Вишневецька Н.В., Хвесик Ю.М.* Стратегія соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Волинської області): Монографія. – К.: Кондор, 2004. – 376 с.
77. *Шаблій О.И.* Межотраслевые территориальные системы. – Львів: “Вища школа”, 1976. – 200 с.
78. *Шаблій О.И.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів: Вид-ий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 444 с.
79. *Шаблій О.И.* Суспільна географія. Теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 644 с.
80. *Шевчук Л.Т.* Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 150 с.
81. *Шевчук Л.Т.* Соціальна географія: Навч. посібник. – К.: Знання, 2007. – 349 с.
82. *Шмельков А.В.* Социальное пространство города / www.socio-research.ru/cnt/publications/flDrSciencePublications/cntSAV_SocSpace

83. Экономический потенциал региона: анализ, оценка, диагностика: Монография / Тищенко А.Н. и др. – Х.: ИД “ИНЖЭК”, 2005. – 176 с.
84. Юрченко С.А. Инфраструктура мира: Учебн. пособие. – Х.: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2006. – 328 с.
85. Яцик А.В. Екологічна безпека в Україні. – К.: Генеза, 2001. – 216 с.
86. Fellmann J., Getis A., Getis J. Human Geography: Landscapes of human activities. – Boston, 1997. – P. 546.
87. GEO Year Book 2007. – UNEP, 2007. – P. 88.
88. Timothy J. Fik. The Geography of Economic Development. Regional Changes, Global Challenges. – 2nd ed. – Boston, 2000 – P. 294.

Електронні версії книг

1. Гірничо-металургійний комплекс України // <http://who-is-who.com.ua/book/gmk2007.html>
2. Машинобудування та металообробка України // <http://who-is-who.com.ua/book/metal2006.html>
3. Промисловість та підприємництво України // <http://who-is-who.com.ua/book/develop.html>
4. Хімічна та нафтохімічна промисловість України // <http://who-is-who.com.ua/book/himprom.html>
5. Індустріально-аграрний імідж України // <http://who-is-who.com.ua/book/indagrim2007.html>
6. Лісове господарство та деревообробна промисловість України // <http://who-is-who.com.ua/book/leshoz2005.html>
7. Пакування в Україні: заганоукраїнський проект // <http://who-is-who.com.ua/book/pakuvannya2006.html>
8. Харчова та переробна промисловість України // <http://who-is-who.com.ua/book/foodprom.html>
9. Металургія, машинообробка, машинобудування // www.who-is-who.com.ua
10. Ювеліри України // <http://who-is-who.com.ua/book/jewelry2007.html>

Журнали

“Агробізнес України”, “Агроогляд”, “Агросвіт України”, “Деньги и технологии. Украинский промышленный журнал”, “Экология и промышленность”, “Експрес-новини: наука, техніка, виробництво”, “Енергетика та ринок”, “Енергобізнес”, “Мінеральні ресурси України (МРУ)”, “Міське господарство України”, “Новини енергетики”, “Регіональна економіка”, “Український географічний журнал”, “Фокус”, “Економіка України”, “Новинар”, “Географія та економіка в школі”, “Тиждень”, “Галицькі контракти”.

Газети

“Аграрна країна”, “Аграрні вісті”, “День”, “Енергосвіт”, “Дзеркало тижня”, “Коментарі: Kyiv Weekly”, “Українське слово”, “Краєзнавство. Географія. Туризм”, “Times”.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ОФОРМЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Творча робота виконується на стандартних листках формату А-4, чорнилом одного кольору (синє або чорне). Поля: зверху, знизу, справа – 2 см, зліва – 2,5 см.
2. Кожен розділ розпочинається з нової сторінки(!). Новий підрозділ продовжується на тій сторінці на якій завершився попередній.
3. Назва підрозділу чи розділу в тексті має відповідати його ж назві в змісті. Бажано дотримуватися й специфіки шрифтового оформлення (розмір шрифту, курсив, підкреслення тощо).
4. Коли здійснюється написання нового(!) розділу з нової сторінки, то спочатку переписують загальну назву розділу, а під ним переписують назву першого підрозділу. В подальшому переписують із змісту лише назву підрозділів й наповнюють їх відповідним текстом.
5. Між назвою розділу (підрозділу) та основного тексту повинен бути відступ в один рядок, натомість як між назвою розділу та підрозділу відступ непотрібний.
6. Нумерація сторінок творчої роботи є наскрізною. Розпочинають з титульної сторінки, яку рахують, але номер сторінки на ній не ставлять, це ж стосується й “Змісту”. З “Вступу” вже ставлять номер сторінки (переважно це 3–4 номер сторінки в залежності від кількості сторінок на які розтягнувся “Зміст”). Якщо в тексті творчої роботи є вклинення картосхем, зарисовок, які займають цілу сторінку, то вони також рахуються й їм присвоюється той номер сторінки, де вони розташовуються за текстом реферату. Нумерація сторінок здійснюється внизу справа або зверху справа.

7. В “Змісті” творчої роботи в кінці кожного підрозділу проставляється номер сторінки на якому він розпочинається.

7. Приклад оформлення таблиці в творчій роботі:

... влади). Аналогічна картина спостерігається і в 1939–1946 рр., коли населення регіону скорочується на 262,6 тис. осіб: втрати другої світової війни, сталінські репресії проти діячів ОУН-УПА та їх сімей, голодомор у військовий на після військовий час.

Таблиця 1.1.

**Зміна чисельності населення в межах сучасної території
Івано-Франківської області**

Рік	Кількість населення, тис. осіб	Рік	Кількість населення, тис. осіб
1000	90,0	1953	1060,0
1800	486,0	1956	1096,0
1910	1196,9	1970	1249,3
1921	1059,5	1979	1331,9
1931	1240,7	1989	1423,5
1939	1282,0	1996	1467,1
1946	919,4	1999	1460,6
1950	1085,0	2000	1456,8
		2002	1409,3

Джерело: [5, с. 26].

Починаючи з 1950 р. загальна чисельність населення області

- а) Нумерація таблиць йде наскрізна в межах одного розділу. Перша цифра – це номер розділу, друга – це порядковий номер таблиці в межах розділу, наприклад, 1.1, 2.3, 4.5, тощо.
- б) Таблиці виконуються розміром шрифту дещо меншим від основного тексту. Це стосується і підпису таблиці, який роблять по середині сторінки з застосуванням опції текстового набору – жирний шрифт.
- в) Під таблицею обов’язково(!) роблять посилання на джерело інформації звідки була використана дана таблиця. Для цього в квадратних дужках вказують порядковий номер

джерела під яким воно розташоване в загальному списку літератури, наприклад: 45, 57 тощо. Бажано крім самого номера джерела зазначити ще й сторінку, [45, с. 34]. Останнє, особливо стосується таблиць взятих із статистичних щорічників, збірників.

- г) Під час використання таблиць в творчій роботі обов'язковим є виконання їх аналізу в тексті розділу або принаймні здійснення на них посилань. Останнє використовується тоді, коли таблиці містять розширену інформацію про яку йдеться в абзаці розділу й служать в такому випадку компактним її (інформації) оформленням. Тоді роблять так:

Слід зазначити, що на цей період припадають перші письмові згадки про більшість сучасних міст та містечок Львівщини про що яскраво свідчать дані Табл. 2.1.

або

В районному розрізі найбільшими темпами урбанізація зростала в Кам'яно-Бузькому, Мостиському, Яворівському, Радехівському, Перемишлянському районах (див. табл. 3.1.).

- д) Необхідно стежити щоб під час виконання текстової частини творчої роботи, підпис таблиці й сама таблиця не були розташовані на окремих сторінках. Наявність такого розриву свідчить про неграмотність оформлення творчої роботи. При виникненні такої ситуації необхідно перерозподіли текстову частину розділу так, щоб ліквідувати розрив: добавивши речення в абзац перенести назву таблиці на іншу сторінку, чи навпаки, скоротивши речення ліквідувати висячий рядок таблиці.

Якщо таблиця велика й розміщується на двох сторінках, тоді на другій сторінці в першому рядку таблиці в її правому краї пишуть – Продовження табл. 1.1.

8. Аналогічні зауваження стосуються й проблеми оформлення та підпису малюнків, діаграм. Для прикладу:

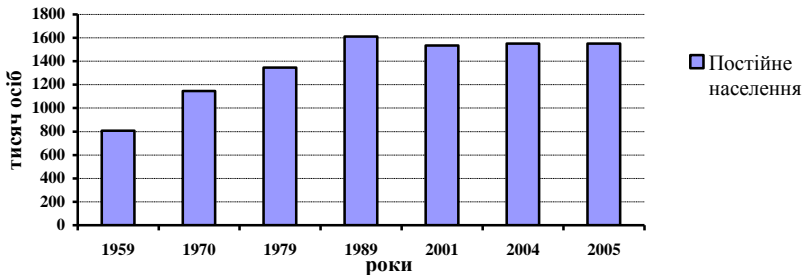

Рис. 3.2. Динаміка чисельності постійного міського населення Львівської області [92, 93].

- 9 В тексті творчої роботи всі малюнки, карти, фотографії підписуються як рисунок(!) – рис. 3.2. При цьому, спочатку йде номер рисунка (Рис. 3.2), а потім вже жирним шрифтом назва самого рисунку.

Нумерація рисунків йде наскрізна в межах одного розділу. Перша цифра – це номер розділу, друга – це порядковий номер рисунку в межах розділу, наприклад, 1.1, 2.3, 4.5, тощо.

10. Перелік літературних джерел, використаних при написанні творчої роботи, повинен містити не менше ніж 7 (сім) позицій. На кожне з використаних джерел повинно бути посилання в тексті: після цитати у квадратних дужках вказується порядковий номер джерела у списку літератури, та номер сторінки, де надрукована цитована частина тексту, наприклад: [4, с. 45].
11. Літературні джерела подаються у алфавітному порядку.

Приклад оформлення літературних джерел:

а) бібліографічне оформлення книги, монографії:

Ишук С.І. Розміщення продуктивних сил (Теорія, методи, практика). Вид. 5-е, доп. – К.: Європ. ун-т, 2002. – 216 с.

Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів: Вид-ий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 444 с.

б) статистичного довідника:

Статистичний щорічник Львівської області за 2006 рік.
Ч. II. – Львів: Гол. упр. статист. у Львівській обл., 2007. – 320 с.

в) статті з періодичного видання:

Маруняк Є.О., Руденко Л.Г. Сутність і основні риси
транснаціональних корпорацій та їх розвиток в Україні // УГЖ.
– №4. – 2007. – С. 18–26.

г) Інтернет джерела:

Возняк Т. Львів. Sine qua non – „без чого немає”: Філософія
міста / <http://www.ji.lviv.ua/n29texts/voznyak.htm>

або

www.stat.lviv.ua – Офіційний сайт Головного управління
статистики у Львівській області.

- поєднанні виробництва;
б) територіальній спільності виробництв;
- спеціалізації;
г) раціональній просторовій організації виробництва.
10. На якому аспекті формування ТВК акцентував увагу М. Паламарчук?
а) економічно доцільному поєднанні виробництва;
б) територіальній спільності виробництв;
- в) наявності зовнішньої спеціалізації;
г) раціональній просторовій організації виробництва.
11. На якому аспекті формування ТВК акцентував увагу Е. Алаєв?
а) економічно доцільному поєднанні виробництва;
б) територіальній спільності виробництв;
- в) наявності зовнішньої спеціалізації;
г) раціональній просторовій організації виробництва.
12. Яким терміном позначають водну поверхню Землі?
а) геоторія;
б) територія;
- в) аероторія;
г) акваторія.
13. Який показник належить до суспільних властивостей території?
а) природні умови;
б) площа території;
- в) освоєність території;
г) природні ресурси.
14. Який показник належить до суспільних властивостей території?
а) ємкість території;
б) природні умови;
- в) соціальні особливості;
г) правильна відповідь: а) і в).
15. Які складові компоненти формують геоторію?
а) тери-, аква- й аероторія;
б) тери- і аероторія;
- в) тери, аква-, космо-, аероторія;
г) біо-, тери-, акваторія.
16. Який показник належить до природних властивостей території?
а) форма території;
б) ємкість території;
- в) освоєність території;
г) площа території.
17. Який показник належить до відношень території?
а) інвестиційна привабливість;
б) площа території
- в) природні умови;
г) географічне положення.
18. На які групи поділяють усі властивості території?
а) природні і суспільні;
б) природні і культурні;
- в) культурні і екологічні;
г) природні і антропогенні.
19. Які складові формують географічний потенціал території?
а) функції території та її розмір;
в) зв'язки та ЕГП території;

- б) властивості та відношення території; г) правильна відповідь: а) і в).
20. До якої групи властивостей території відноситься показник інвестиційної привабливості?
 а) природних; в) просторових;
 б) суспільних; г) правильна відповідь: б) і в).
21. Який показник належить до просторових властивостей території?
 а) демографічна ситуація; в) площа території;
 б) природні умови; г) правильна відповідь: б) і в).
22. До якого типу законів відноситься “принцип Пітера”?
 а) генетичних; в) відповідності;
 б) неформальних; г) просторових.
23. Який закон є прикладом неформального закону?
 а) ґраток Кристаллера; в) кілець Й. Тюнена;
 б) географічного поділу праці; г) закон Джексона.
24. Які закони в суспільній географії відображають зв'язки між чинниками геопросторової організації суспільства і самою цією організацією?
 а) структури; в) відповідності;
 б) генетичні; г) функціональні.
25. Які закони в суспільній географії відображають суттєві взаємодії між входами і виходами територіальних систем?
 а) відповідності; в) структури;
 б) генетичні; г) функціональні.
26. Які закони в суспільній географії відображають необхідні і всезагальні зв'язки економічних, соціальних, та інших просторових відмін?
 а) структури; в) функціональні;
 б) генетичні; г) відповідності.
27. Виявом якого закону суспільної географії є закономірність геопросторової спеціалізації?
 а) кілець Й. Тюнена; в) ґраток В. Кристаллера;
 б) географічного поділу праці; г) географічного об'єднання праці.
28. Виявом якого закону суспільної географії є закономірність геопросторової комплексності?
 а) кілець Й. Тюнена; в) ґраток В. Кристаллера;
 б) геогр. поділу праці; г) геогр. об'єднання праці.
29. Виразом якого закону є знаково-математична форма: $C_1 + T_{1,2} < C_2$?

- б) соціально-демографічний; г) історичний.
50. Який чинник є визначальним при виборі місця розташування підприємства складального машинобудування?
 а) історичний; в) працересурсний;
 б) інфраструктурний; г) природно-географічний.
51. Який чинник визначив спеціалізацію ТВК м. Моршина?
 а) демографічний; в) природно-ресурсний;
 б) інфраструктурний; г) географічного положення.
52. Який чинник визначив спеціалізацію ТВК “Силіконової долини” (США)?
 а) природно-ресурсний; в) демографічний;
 б) науково-технічний; г) інфраструктурний.
53. Який чинник є визначальним для розвитку ТВК мікрорайону “Лондонське Сіті” (Великобританія)?
 а) соціально-демографічний; в) інфраструктурний;
 б) природно-ресурсний; г) історичний.
54. В розвитку ТВК якого поселення провідну роль відіграє природно-ресурсний чинник?
 а) м. Києва; в) м. Полтави;
 б) м. Єнакієва; г) м. Львова.
55. В розвитку ТВК якого поселення на сьогодні провідну роль відіграє історичний чинник?
 а) м. Донецька; в) м. Белза;
 б) м. Лисичанська; г) м. Дрогобича.
56. Який чинник сприяв наданню ТВК м. Тернополя машинобудівно-текстильної спеціалізації?
 а) працересурсний; в) природно-ресурсний;
 б) інфраструктурний; г) техніко-економічний.
57. Який чинник був визначальним при розвитку ТВК м. Калуша?
 а) інфраструктурний; в) природно-ресурсний;
 б) працересурсний; г) соціально-демографічний.
58. Який чинник є визначальний для розвитку ТВК м. Лас-Вегас (США)?
 а) працересурсний; в) інфраструктурний;
 б) техніко-економічний; г) природно-ресурсний.
59. Який чинник є визначальний для розвитку ТВК у ВЕЗ Китаю?
 а) природно-ресурсний; в) інфраструктурний;
 б) працересурсний; г) техніко-економічний.

60. Який чинник є визначальним для розвитку технополісу на базі ТВК м. Донецька?
а) техніко-економічний;	в) історичний;
б) соціально-демографічний;	г) природно-ресурсний.
61. Головними факторами розміщення підприємств важкого машинобудування України є:
а) паливно-енергетичні ресурси;	г) трудові ресурси;
б) сировинні ресурси;	д) наявність споживачів;
в) водні ресурси;	е) охорона природи.
62. До галузей харчової промисловості, що орієнтуються в своєму розміщенні на сировинну базу належать:
а) цукрова;	г) плодоовочеконсервна;
б) маслоробна;	д) хлібопекарна;
в) макаронна;	е) молочна.
63. До галузей харчової промисловості, що орієнтуються в своєму розміщенні на споживача належать:
а) цукрова;	г) плодоовочеконсервна;
б) маслоробна;	д) хлібопекарна;
в) макаронна;	е) молочна.
64. Назвіть головні галузі виробництва епохи НТР:
а) виробництво конструкційних матеріалів;	г) промисловість будівельних матеріалів;
б) харчова промисловість;	д) електроенергетика;
в) машинобудування;	е) легка промисловість.
65. На території яких перелічених економічних районів України розташовані АЕС?
а) Карпатський;	г) Придніпровський;
б) Північно-Східний;	д) Донецький;
в) Причорноморський;	е) Подільський.
66. Провідне місце хімічної промисловості в господарстві України визначається тим, що вона:
-		
--	--
а) не погіршує екологічну ситуацію в країні;	г) не потребує великої кількості електроенергії;
б) створює нові матеріали із заданими властивостями;	д) розширює можливості комплексного використання сировини;
в) переробляє відходи інших галузей промисловості;	е) є не матеріаломісткою галуззю.
67. Зазначте провідні чинники розміщення виробництва сірчаної кислоти в

Україні

- а) наявність транспортних вузлів;
- б) наукові центри;
- в) водні об'єкти, гідроелектростанції та трудові ресурси;
- г) центри виробництва фосфатних добрив та чорних металів.

68. Визначте в якому економічному районі функціонують такі підприємства: Новомосковський трубний завод, Криворізький завод залізобетонних виробів, ЗАТ "Олейна", Бердянський порт:

- а) Причорноморський;
- б) Північно-Східний;
- в) Донецький;
- г) Придніпровський.

Рівень 2

1. Поняття "територія": підходи до визначення.
2. Які підтипи територій виділяються в суспільно-географічному типі?
3. Перелічіть та поясніть природні властивості територій.
4. Розкрийте сутність суспільних властивостей територій.
5. Перелічіть та поясніть геопросторові процеси, які характеризують динаміку внутрішнього розвитку територій.
6. Що таке географічний потенціал території?
7. Поясніть сутність соціальних властивостей територій.
8. Охарактеризуйте демографічні особливості територій.
9. Розкрийте сутність економічних властивостей територій.
10. Що таке метричні характеристики територій?
11. Які Ви знаєте топографічні характеристики територій?
12. Що таке економіко-географічне положення?
13. Які типи економіко-географічного положення Вам відомі?
14. Розкрийте сутність поняття "функції території".
15. Опишіть соціальні функції території м. Львова.
16. Опишіть економічні функції території м. Львова.
17. Опишіть освітні функції території м. Києва.
18. Які Вам відомі симплекси в суспільній географії?
19. Що таке суб'єкт господарювання, підприємство, господарство?
20. Розкрийте сутність поняття "виробництво".
21. Що таке виробничий процес? Перелічіть складові виробничого процесу.
22. Які Вам відомі типи виробництв?
23. Розкрийте сутність ідеї гнучкої територіальної організації виробництва запропонованої проф. О. Шаблієм.
24. Що таке комплекс? В якому контексті поняття "комплекс" найчастіше вживається в суспільній географії?
25. Дайте визначення поняття "система".
26. Розкрийте сутність рис системи: цілісності, наявності функцій, конфігурації.
27. Перелічіть відомі Вам класифікації систем.
28. Поясніть відмінність/тотожність між поняттями "комплекс" і "система".
29. Розкрийте сутність ідеї територіальної комплексності в суспільній географії.
30. Який внесок в розвиток вчення про територіальні комплекси зробив

- проф. Н. Колосовський?
31. Наукові розвідки проф. В. Садовського та ідея територіальної комплексності.
 32. Хто з українських вчених зробив внесок в розвиток теорії територіального комплексування?
 33. Який внесок в розвиток вчення про територіальні комплекси зробив проф. О. Шаблій?
 34. Що таке територіально-виробничий комплекс (ТВК)?
 35. Яка відмінність між територіально-соціально-економічною системою (ТСЕС) та територіально-господарським комплексом (ТГК)?
 36. Дайте визначення ТВК за О. Топчієвим.
 37. Дайте визначення ТВК за М. Паламарчуком.
 38. Дайте визначення ТВК за Ю. Саушкіним.
 39. Дайте визначення ТВК за Е. Алаєвим.
 40. Сучасні дослідження з проблематики територіальної комплексності: напрацювання Г. Балабанова, В. Захарченка, В. Нагірної, Л. Шевчук.
 41. Розкрийте сутність типології законів суспільної географії.
 42. Що таке закономірність? Яка відмінність між законом і закономірністю?
 43. Сутність генетичних законів суспільної географії.
 44. Розкрийте зміст закону географічного поділу праці.
 45. Що таке закономірність геопросторової спеціалізації?
 46. В чому сутність закону географічного об'єднання праці?
 47. Сутність закономірності геопросторової комплексності.
 48. Які Вам відомі закони геопросторової структури та відповідності?
 49. Перелічіть та поясніть види територіального поділу праці виділені Ю. Саушкіним.
 50. Розкрийте сутність закону кілець Й. Тюнена.
 51. Поясніть зміст закону ґраток В. Кристаллера.
 52. Дайте визначення понять: “умова”, “фактор”, “чинник”.
 53. В чому полягає сутність традиційної класифікації факторів?
 54. В чому полягає сутність класифікації факторів за пріоритетністю значення?
 55. Опишіть роль екологічного фактора у розвитку ТВК.
 56. Опишіть роль демографічного фактора у розвитку ТВК.
 57. Опишіть роль фактора природно-ресурсного потенціалу у розвитку ТВК.
 58. Опишіть роль фактора географічного положення у розвитку ТВК.
 59. Опишіть особливості державного регулювання розміщення підприємств на території України.
 60. Опишіть інвестиційну привабливість території м. Львова.
 61. Розкрийте роль демографічного фактора в розвитку та функціонуванні ТВК м. Львова.
 62. Розкрийте роль природно-ресурсного чинника у функціонуванні ТВК м. Червоногруда.
 63. Розкрийте роль природно-ресурсного чинника у формуванні рекреаційного комплексу п-ва Крим.

Модуль 2. СТРУКТУРА ТВК

Рівень 1

1. Яке із перелічених тверджень правильне?
 - а) найдешевшу електроенергію отримують на ГЕС;
 - б) паро-газова станція є більш економічною і екологічно чистою у порівнянні із ТЕС;
 - в) поблизу великих промислових центрів найдоцільніше споруджувати ТЕС;
 - г) ТЕС є найбільш екологічно чистим типом електростанції.

2. Яке із перелічених тверджень правильне?
 - а) підприємства електронної та радіотехнічної промисловості є матеріаломісткими виробництвами, тому тяжіють до джерел металопостачання;
 - б) підприємства, що виробляють машини і устаткування для легкої і харчової промисловості, тяжіють до великих машинобудівних центрів і споживача;
 - в) підприємства металообробки орієнтуються в своєму розміщенні на центри металургії;
 - г) авто-, двигуно-, тракторо-, вагонобудування тяжіють до центрів загального машинобудування, кваліфікованих кадрів, виробництва металу і енергії.

3. Яке із перелічених тверджень правильне?
 - а) промисловість будівельних матеріалів виконує значні комплексоутворюючі функції;
 - б) основним завданням будівельної галузі є будівництво і введення в експлуатацію споруд чи їх комплексів;
 - в) рівень розвитку промисловості будівельних матеріалів впливає на формування пропорцій і темпів розвитку галузей господарства та регіонів;
 - г) галузь будівельних матеріалів, як складова частина будівельного комплексу створює передумови для зростання виробництва в усіх галузях господарства.

4. Яке із перелічених тверджень правильне?
 - а) передовою галуззю Донецького району є кольорова металургія;
 - б) потужна електроенергетика базується на вугільній промисловості;
 - в) машинобудування району представлене радіоелектронікою та приладобудуванням;
 - г) хімічна промисловість виробляє азотні та фосфатні добрива, гумотехнічні вироби.

5. Яке із перелічених тверджень правильне?
 - а) залізничний і автомобільний транспорт займає провідне місце як за вантажообігом так і пасажироперевезеннями;
 - б) основні магістралі залізничного і автомобільного транспорту у більшості збігаються за напрямками;

- в) собівартість перевезень залізничним транспортом нижча, ніж автомобільним, а дальність – більша;
- г) для обох видів транспорту характерна спільність видів вантажів (вугілля, залізна руда, мінеральні добрива, вироби машинобудування).
6. Складіть головний виробничий цикл чорної металургії України (металургія повного циклу):
- а) виплавка сталі;
- б) збагачення залізної руди та коксівного вугілля;
- в) виплавка чавуну;
- г) виробництво прокату.
7. Як розвивається структура господарства країни на шляху від відсталості до прогресу?
- а) індустріальна; в) індустріально-аграрна; д) постіндустріальна.
- б) аграрна; г) аграрно-індустріальна;
8. Хто з перелічених вчених вперше обґрунтував теорію ЕВЦ?
- а) Н. Колосовський; в) В. Садовський;
- б) С. Рудницький; г) Ю. Саушкін.
9. В якому році було розроблене вчення про ЕВЦ?
- а) 1923 р.; в) 1947 р.;
- б) 1932–1933 роках; г) 1991р.
10. Утворення, що формується як сукупність декількох взаємопов'язаних галузей матеріальної і духовної сфер на певному рівні територіальної спільності, це:
- а) енерго-виробничий цикл; в) економічний район;
- б) міжгалузевий територіальний комплекс; г) правильна відповідь відсутня.
11. Скільки циклів, стосовно України, включає сучасна система ЕВЦ?
- а) 18; в) 8;
- б) 24; г) 6.
12. Хто є автором праці “Виробничо-територіальні поєднання (комплекси) в советській економічній географії” (1947 р.)?
- а) О. Шаблій; в) Е. Алаєв;
- б) Н. Колосовський; г) Ю. Саушкін.
13. Як називається в економічній географії зосередження у певній точці земної поверхні окремого підприємства сфери виробництва чи закладу сфери послуг?
- а) економічний центр; в) економічний вузол;
- б) економічний пункт; г) економічний куш.
14. Які два типи економічних зв'язків виділяє М. Колосовський?

- а) загальноекономічні і виробничі; в) загально- та спеціально економічні;
 б) зовнішні і внутрішні; г) правильна відповідь відсутня.
15. На які групи спрощено поділяють зв'язки?
 а) технологічні; г) економічні;
 б) матеріально-технічні; д) кооперування і комбінування;
 в) виробничі; е) інноваційні.
16. Як називаються зв'язки, які вказують на походження комплексів загалом чи їхніх окремих складових частин?
 а) безпосередні; в) структурні;
 б) генетичні; г) функціональні.
17. Як називаються зв'язки, що не потребують пояснення?
 а) безпосередні; б) опосередковані.
18. Як називаються зв'язки пов'язані з субординацією та координацією складових частин комплексу?
 а) функціональні; в) зовнішні;
 б) опосередковані; г) структурні.
19. Як називаються зв'язки, які виникають між елементами у процесі зміни їхніх станів протягом короткого періоду часу?
 а) функціональні; в) структурні;
 б) безпосередні; г) генетичні.
20. Який тип територіальної структури формується в районі Донбасу?
 а) басейновий; в) приморський;
 б) доцентровий; г) радіальний.
21. Який тип територіальної структури формується вздовж р. Дніпро?
 а) стрижневий; в) решітчастий;
 б) радіально-кільцевий; г) приморський.
22. Ядрами територіальної структури ТВК є:
 а) економічні вузли; в) галузі господарства;
 б) ЕВЦ; г) транспортні коридори.
23. Лінії зв'язку в ТВК представлені:
 а) транспортними комунікаціями; в) Інтернет-провайдерми;
 б) промисловими підприємствами; г) закладами сфери послуг.
24. Найпростішою формою територіальної структури ТВК є:
 а) лінійна; в) прямокутна;
 б) хрестоподібна; г) правильна відповідь: а) і б).

25. Елементами територіальної структури елементарних ТВК є:
 а) ядра зосередження господарства; в) галузі господарства;
 б) лінії зв'язку; г) правильна відповідь: а) і б).
26. Який показник характеризує розвиток торгівельної інфраструктури?
 а) кількість працівників торгівлі; в) сумарна вартість проданої продукції;
 б) торгова площа магазинів; г) правильна відповідь: б) і в).
27. Який показник характеризує розвиток освітньої інфраструктури?
 а) рівень комп'ютеризації шкіл; в) кількість шкіл;
 б) середній вік працівників освіти; г) правильна відповідь: б) і в).
28. Який показник характеризує розвиток ринкової інфраструктури?
 а) кількість банків; в) перелік банківських послуг;
 б) обсяг наданих банківських кредитів; г) середній вік працівників страхових компаній.
29. Хто з вчених вперше ввів у науковий обіг поняття “інфраструктура”?
 а) Н. Колосовський; в) О. Шаблій;
 б) П. Розенштейн-Родан; г) С. Іщук.
30. Яке поняття відноситься до інституційної інфраструктури?
 а) школа; в) вищий навчальний заклад;
 б) податкова інспекція; г) фондова біржа.
31. Для характеристики якого типу інфраструктури використовують поняття “кількість лікарняних ліжок”?
 а) інституціональна; в) соціальна;
 б) ринкова; г) виробнича.
32. До якого виду інфраструктури відносять такі об'єкти як банки, біржі, ріелтерські фірми?
 а) освітня; в) ринкова;
 б) культурна; г) виробнича.
33. На модернізацію якого сегменту інфраструктури будуть спрямовуватися основні капіталовкладення у зв'язку з проведенням в м. Львові ЄВРО–2012?
 а) на виробничу інфраструктуру; в) на соціальну інфраструктуру;
 б) на освітню інфраструктуру; г) правильна відповідь відсутня.

Рівень 2

1. В розрізі яких наукових теорій реалізується в географії ідея комплексності?
2. Назвіть відомі Вам формальні зв'язки, що існують в територіальних комплексах.
3. Наведіть приклади прямих і зворотних формальних зв'язків, які виникають

в ТВК.

4. За яких умов між компонентами ТВК утворюються вертикальні і горизонтальні зв'язки?
5. Яка відмінність між безпосередніми та опосередкованими зв'язками, що виникають в середині ТВК?
6. Що Вам відомо про змістовні зв'язки між компонентами ТВК? На які групи їх можна розбити?
7. Яка відмінність між структурними та функціональними зв'язками, що виникають в ТВК?
8. Опишіть сутність функціональних зв'язків між компонентами ТВК.
9. Які бувають виробничі зв'язки за формою суспільної організації виробництва?
10. Які Вам відомі види компонентної структури територіально-виробничих комплексів?
11. У чому сутність галузевої структури?
12. В чому сутність концепції міжгалузевих територіальних комплексів?
13. Перелічіть та поясніть відомі Вам типи міжгалузевих територіальних комплексів.
14. Хто з українських вчених розробив ідею міжгалузевих територіальних комплексів? В якому році та в якій монографії це було зроблено?
15. Що Вам відомо про виробничо-технологічні цикли?
16. За яких умов формуються функціональні міжгалузеві комплекси?
17. Розкрийте сутність проблемних і програмних міжгалузевих комплексів.
18. Підходи до розуміння поняття “галузь”: в чому полягає їх сутність?
19. За яких умов виникає комбінована класифікація міжгалузевих територіальних комплексів?
20. Поясніть внесок Н. Колосовського в розвиток концепції енерговиробничих циклів.
21. Хто з вчених, крім Н. Колосовського, займався розвитком ідеї енерговиробничих циклів? Охарактеризуйте їх внесок в концепцію.
22. Перелічіть та поясніть структурні елементи енерговиробничого циклу.
23. Що являє собою усічений енерговиробничий цикл?
24. Стадійна структура енерговиробничого циклу: розкрийте зміст поняття.
25. Розкрийте сутність поняття “абстрактний енерговиробничий цикл”.
26. Охарактеризуйте пірометалургічний цикл кольорових металів.
27. Перелічіть та поясніть слабкі місця теорії енерговиробничих циклів.
28. Подібності та відмінності енерговиробничих циклів та міжгалузевих територіальних комплексів.
29. Поясніть сутність функціонально-галузевої структури ТВК за Е. Алаєвим.
30. Які Вам відомі підходи до дослідження функціонально-компонентної структури ТВК?
31. Яка відмінність між головними, допоміжними та обслуговуючими галузями в ТВК?
32. В чому сутність динамічного підходу при висвітленні функціонально-компонентної структури ТВК. Які галузі при цьому виділяються?
33. Яка відмінність між пропольсуючою та профільною галуззю ТВК?

34. Чи тотожні поняття: динамічна та нова галузь ТВК? Яка між ними відмінність?
35. Дайте визначення поняттю “інфраструктура”.
36. Поясніть відмінність між поняттями “інфраструктура” та “ультраструктура”.
37. Розкрийте зміст поняття “територіальна структура”.
38. Які типи територіальних структур виділив І. Маєргойз? Коротко охарактеризуйте їх.
39. Територіально-компонентна структура: її елементи, засади утворення та приклади виникнення на території України.
40. В чому сутність інтегрально-просторової структури ТВК?
41. Розкрийте сутність функціонально-територіальної структури ТВК.
42. Які Вам відомі типи територіальних структур за конфігурацією опорного каркасу ТВК?
43. Розкрийте зміст територіально-структурних процесів, які мають місце в ТВК.
44. Організаційна структура ТВК.
45. Чи синонімічні поняття “програмування” та “планування” розвитку ТВК? Яка між ними відмінність?

Модуль 3. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТВК

Рівень 1

1. За якими ознаками виділяє типи промислових комплексів С. Іщук?

а) розмір території;	в) спеціалізацією;
б) типом промислової сировини;	г) правильна відповідь: а), б) і в).
2. Поняття класифікації і типології є:

а) синонімами;	в) назвами типів зв'язків;
б) різновидами групування;	г) правильна відповідь відсутня.
3. Що лежить в основі поділу ТВК на такі класи: паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний тощо?

а) тип промислової сировини;	в) виробнича спеціалізація;
б) наявні людські ресурси;	г) місце розташування сировини.
4. Групування об'єктів, які вивчаються за сукупністю і стійко розрізняються між собою якісними ознаками, це:

а) типологія;	в) класифікація;
б) генералізація;	г) упорядкування.
5. Хто з українських вчених займається проблемами класифікації і типології економічних районів, промислових комплексів і ТВК?

а) А. Колотієвський, І. Нікольський;	в) М. Шраг, С. Іщук;
б) С. Ниммик, Т. Калашнікова;	г) С. Ниммик, М. Пістун.

6. Основними методами класифікації і типології є:
- а) аналіз і синтез;
 - б) порівняння і аналогія;
 - в) абстрагування й узагальнення;
 - г) індукція та дедукція.
7. Групування об'єктів, що вивчаються за сукупністю і розрізняються між собою переважно кількісними ознаками, це:
- а) типологія;
 - б) класифікація;
 - в) генералізація;
 - г) систематизація.
8. В перекладі з англійської “кластер – це:
- а) “скупчення”, “група”, “пучок”;
 - б) “точка”, “центр”, “місце”;
 - в) “розміщення”, “розташування”;
 - г) “скупчення”, “розміщення”.
9. Кластер утворюється в результаті:
- а) добровільного об'єднання підприємницьких структур;
 - б) примусового об'єднання підприємств, організацій;
10. Основними рисами успішної діяльності кластерів є:
- а) взаємозв'язок між підприємствами кластеру;
 - б) відсутність конкуренції між членами кластеру;
 - в) націленість членів кластеру на досягнення спільної мети;
 - г) правильна відповідь: а) і в).
11. В своїй діяльності кластери орієнтуються на:
- а) інновації;
 - б) залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій;
 - в) потреби ринку;
 - г) правильна відповідь: а), б) і в).
12. Спорідненість кластерів і ТВК полягає в:
- а) територіальній спільності взаємозалежності та взаємопов'язаності виробництв;
 - б) раціональному використанні наявних ресурсів;
 - в) орієнтації на ринкові умови господарювання;
 - г) виникненні цих утворень для подолання проблем безробіття локальних територій.
13. Хто з перелічених вчених є родоначальником вчення про кластери?
- а) С. Рудницький;
 - б) Й. Тюнен;
 - в) А. Маршал;
 - г) В. Садовський.
14. Назвіть країну в якій вперше в світі була запроваджена кластерна економічна політика?
- а) Німеччина;
 - б) Великобританія;
 - в) США;
 - г) Советський Союз.

